

Nr 2.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vattenlagen, dels o c k motioner, som väckts i anledning av propositionen.

Genom en den 18 december 1953 dagtecknad proposition, nr 23, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g
om ändring i vattenlagen.

Härigenom förordnas, att 2 kap. 8, 10 och 22 §§, 6 kap. 8, 20 och 26 §§, 7 kap. 56 §, 11 kap. 17, 37 och 45 §§, 13 kap. 12 § samt 14 kap. 6 § vattenlagen den 28 juni 1918 (nr 523)¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

2 KAP.**8 §.**

Vill någon — — — skyldighet medgivas.

Vill någon — — — skyldighet medgivas.

Finnes att till skydd för fisket vidtagna anordningar eller meddelade föreskrifter äro mindre tjänliga, äge vattendomstolen på ansökan av myndighet, som Konungen bestämmer, eller av byggnadens ägare meddela sådana bestämmelser, som utan att förnärma tredje mans rätt må påkallas av anmärkta förhållanden. Därvid skall iakttagas att, i den mån fråga ej är om sådan höjning av årlig avgift, som motsvaras av ändring i penningvärdet, byggnadens

¹ Senaste lydelse, se beträffande 2 kap. 22 § samt 6 kap. 8, 20 och 26 §§ SFS 1919: 425, beträffande 7 kap. 56 § 1920: 459, beträffande 11 kap. 17 § 1952: 235, beträffande 11 kap. 37 § 1948: 479, beträffande 11 kap. 45 § 1946: 839, beträffande 13 kap. 12 § 1941: 614 samt beträffande 14 kap. 6 § 1939: 146.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

ägare ej må åläggas förpliktelser, som för honom medföra väsentlig kostnad eller olägenhet utöver vad förut blivit honom ålagt.

10 §.

Bygges damm för tillgodogörande av vattnet såsom drivkraft, eller göres för nämnda ändamål annan byggnad i vatten, varigenom de naturliga vattenståndsförhållandena ändras, vare byggnadens ägare pliktig att till befrämjande av fisket inom landet från och med året näst efter det, då arbetet å byggnaden påbörjats, så länge byggnaden bibehålles, erlægga en årlig avgift av minst tio öre och högst en krona för varje hästkraft, som vid lågvatten kan uttagas vid byggnaden. Göres byggnad i vatten för reglering av vattnets avrinning eller för tillgodogörande av vattnet annorledes än såsom drivkraft, vare lag samma, dock att i sådant fall avgiften skall beräknas efter den före regleringen framrinnande lågvattenmängden eller, där fråga är om vattnets tillgodogörande, efter den lågvattenmängd, som kan vid byggnaden uttagas, samt utgå med minst tio och högst etthundra kronor för varje sekundkubikmeter. Göres byggnad såväl i ändamål av vattnets tillgodogörande såsom drivkraft som för utnyttjande av vattnet annorledes eller för reglering av vattnets avrinning, skall i fråga om beräkningsgrunden vid avgiftens bestämmande hänsyn tagas till det ändamål, som är det huvudsakliga.

Avgift, som i första stycket sägs, skall inom ovan angivna gränser, efter förslag av statens fiskeritjänste-

1 m o m. Bygges damm för tillgodogörande av vattnet eller för reglering av vattnets avrinning, eller göres för sådant ändamål annan byggnad i vatten, vare byggnadens ägare, såframt byggnaden förorsakar sådan ändring i de naturliga vattenståndsförhållandena, som ej är obetydlig, eller hindrar eller försvårar fiskens framkomst, pliktig att från och med kalenderåret näst efter det, då arbetet å byggnaden påbörjats, så länge byggnaden bibehålles, erlægga viss årlig avgift till befrämjande av fisket inom landet.

Avgiften skall beträffande byggnad för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft utgå med minst tio öre och högst två kronor för varje hästkraft, som beräknas kunna vid oreglerat lågvatten uttagas vid byggnaden. I fråga om byggnad för tillgodogörande av vattnet annorledes än såsom drivkraft skall avgiften utgå med minst tio och högst etthundra kronor för varje sekundkubikmeter av den vattenmängd, som är avsedd att uttagas vid byggnaden. Är ändamålet med byggnaden att reglera vattnets avrinning, utgår avgiften efter vattenmagasinets rymd med minst tio öre och högst en krona för varje del, som omfattar 50 000 kubikmeter, intill 100 miljoner kubikmeter och för varje del därutöver, som omfattar 100 000 kubikmeter. Beträffande byggnad, som göres såväl i ändamål

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

man, bestämmas med fäst avseende bland annat därå, om fiske finnes, som genom byggnaden skadas, om med hänsyn till byggnadens storlek och beskaffenhet i övrigt samt dess belägenhet inverkan därav å fisket är mer eller mindre menlig, om byggnadens ägare jämlikt *stadgandet i 8 §* förpliktats att vidtaga och underhålla anordningar för fiskets bestånd, samt om föreskrivna dylika anordningar för ägaren medföra större eller mindre kostnad.

Där genom byggnad, som i första stycket avses, allenast obetydlig ändring i vattenståndsförhållandena förorsakas, må befrielse från ovan stadgad skyldighet medgivas.

av vattnets tillgodogörande såsom drivkraft som för utnyttjande av vattnet annorledes eller för reglering av vattnets avrinning, skall i fråga om beräkningsgrunden vid avgiftens bestämmande hänsyn tagas till det ändamål, som är det huvudsakliga.

Inom ovan angivna gränser skall avgiften, efter förslag av statens fiskeritjänsteman, bestämmas med fäst avseende bland annat därå, om fiske finnes, som genom byggnaden skadas, om med hänsyn till byggnadens storlek och beskaffenhet i övrigt samt dess belägenhet inverkan därav å fisket är mer eller mindre menlig, om byggnadens ägare jämlikt 8 § förpliktats att vidtaga och underhålla anordningar för fiskets bestånd, samt om föreskrivna dylika anordningar för ägaren medföra större eller mindre kostnad.

Om det årliga avgiftsbeloppet enligt nu stadgade grunder är ringa, äge vattendomstolen föreskriva, att avgift för byggnaden i stället skall utgå med visst belopp en gång för alla.

2 m o m. Vattendomstolens avgörande angående årlig avgift, som avses i 1 mom., gälle för en tidrymd av tjugu år i sänder, första gången räknat från och med det kalenderår, då avgiften först skall erläggas. På ansökan, som under nittonde året av sådan tidsperiod göres av myndighet, som Konungen bestämmer, eller av byggnadens ägare, föreskrive vattendomstolen den ändring, som finnes påkallad med hänsyn till ändring i penningvärdet. Göres ej sådan ansökan, skall den förut meddelade bestämelsen lända till efterrättelse jämväl för nästa period.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Varder byggnad, som tillkommit jämligt äldre lag, ombyggd eller ändrad, och medför ombyggnaden eller ändringen väsentligt större skada å fisket än den byggnaden förut orsakat, skola de i *första och andra styckena* givna bestämmelserna lända till efterrättelse i avseende å byggnaden.

Huru avgift, varom i denna § förmäles, skall indrivnas och för det därmed avsedda ändamålet användas, därom förordnar Konungen.

Innefattar beslut, som meddelas i anledning av ansökan enligt 20 §, medgivande att bygga i vatten, vare beslutet, sedan det tagit åt sig laga kraft, gällande mot envar såväl vad angår rätten att verkställa och för framtiden bibehålla byggnaden jämte de anläggningar, vilka efter ty förut sagts med byggnaden äga samband, som ock, där med byggnaden avses

Utan hinder av vad nu sagts må frågan om avgiftens storlek upptagas till omprövning i samband med förnyad prövning enligt 8 § andra stycket; och skall därvid med avseende å omfattningen av de förpliktelser, som enligt denna § och 8 § sammanlagt må åläggas byggnadens ägare, gälla vad i nämnda stycke av 8 § är för där avsett fall stadgat.

3 mom. Varder byggnad, som tillkommit jämligt äldre lag, ombyggd eller ändrad, och medför ombyggnaden eller ändringen väsentligt större skada å fisket än den byggnaden förut orsakat, skola de i *1 och 2 mom.* givna bestämmelserna lända till efterrättelse i avseende å byggnaden.

Göres *beträffande byggnad, som tillkommit jämligt äldre lag, ansökan enligt 8 § andra stycket, må ock, med iakttagande av vad ovan i 2 mom. andra stycket finnes stadgat, åläggande givas byggnadens ägare att gälda avgift, som avses i 1 mom.; och gälle beträffande sådant avgörande tillika vad i övrigt i 2 mom. är stadgat.*

4 mom. Huru avgift, varom i denna § förmäles, skall indrivnas och för det därmed avsedda ändamålet användas, därom förordnar Konungen.

22 §.

Innefattar beslut, som meddelas i anledning av ansökan enligt 20 §, medgivande att bygga i vatten, vare beslutet, sedan det tagit åt sig laga kraft, gällande mot envar såväl vad angår rätten att verkställa och för framtiden bibehålla byggnaden jämte de anläggningar, vilka efter ty förut sagts med byggnaden äga samband, som ock, där med byggnaden avses

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

tillgodogörande av vattnet, beträffande rätten därtill, dock med de inskränkningar, som i 23 § 1 mom. och 24 § omförmälas, samt med iakttagande av vad i 4 och 9 kap. finnes stadgat angående förnyad prövning i vissa fall. Om begränsad rättsverkan i visst fall av beslut, som nu sagts, skils i 11 kap. 61 § andra stycket.

Hurusom under — — — 23 § 2 mom.

Har byggnaden — — — tio år.

tillgodogörande av vattnet, beträffande rätten därtill, dock med de inskränkningar, som i 23 § 1 mom. och 24 § omförmälas, samt med iakttagande av vad i *övrigt i detta kap. ävensom* i 4 och 9 kap. finnes stadgat angående förnyad prövning i vissa fall. Om begränsad rättsverkan i visst fall av beslut, som nu sagts, skils i 11 kap. 61 § andra stycket.

Hurusom under — — — 23 § 2 mom.

Har byggnaden — — — tio år.

6 KAP.

8 §.

Vad i 2 kap. 8 §, 11 § första stycket, 12, 13 och 18 §§ finnes stadgat i fråga om byggande i vatten skall äga motsvarande tillämpning med avseende å arbete för inrättande av allmän flottled.

Vad i 2 kap. 8 § *första stycket*, 11 § första stycket, 12, 13 och 18 §§ finnes stadgat i fråga om byggande i vatten skall äga motsvarande tillämpning med avseende å arbete för inrättande av allmän flottled.

20 §.

Vill flottningsförening eller ock annan vidtaga anläggning eller åtgärd för befintlig allmän flottleds utvidgande eller förbättrande och äro sannolika skäl, att allmän eller enskild rätt därav förnärmas, eller har, där annan än flottningsförening eljest vill utföra arbete för flottleden, föreningen ej därtill samtyckt, skall före arbetets påbörjande inhämtas vattendomstolens besked, huruvida och under vilka villkor arbetet må göras. Beträffande anläggning eller åtgärd, för vars utförande ej erfordras vattendomstolens prövning, må ändock till beredande av trygghet för framtiden sådan prövning kunna påkallas.

Vill flottningsförening eller ock annan vidtaga anläggning eller åtgärd för befintlig allmän flottleds utvidgande eller förbättrande och äro sannolika skäl, att allmän eller enskild rätt därav förnärmas, eller har, där annan än flottningsförening eljest vill utföra arbete för flottleden, föreningen ej därtill samtyckt, skall före arbetets påbörjande inhämtas vattendomstolens besked, huruvida och under vilka villkor arbetet må göras. Beträffande anläggning eller åtgärd, för vars utförande ej erfordras vattendomstolens prövning, må ändock till beredande av trygghet för framtiden sådan prövning kunna påkallas. *Sö-*

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Har anläggning — — — godkännande därav.

Har efter — — — i vattnet.

kes ej vattendomstolens tillstånd, skall statens fiskeritjänsteman på förhand tillsägas, såframt det icke är uppenbart, att fiske ej kan skadas.

Har anläggning — — — godkännande därav.

Har efter — — — i vattnet.

26 §.

Rensning, som med hänsyn till flottningsens behöriga ombesörjande är av nöden för bibehållande av vattnets djup eller läge i allmän flottled, äge flottningsförening verkställa utan vattendomstolens prövning; dock skall markens ägare förut därom tillsägas. Vill föreningen hos vattendomstolen påkalla prövning av arbetets laglighet, gälle om sådan prövning vad här ovan stadgats angående allmän flottleds utvidgande och förbättrande. Har prövning, som nu sagts, icke ägt rum, skall i fråga om rensning stadgandet i 20 § tredje stycket äga motsvarande tillämpning.

Jord eller — — — för flottnings-skada.

Rensning, som med hänsyn till flottningsens behöriga ombesörjande är av nöden för bibehållande av vattnets djup eller läge i allmän flottled, äge flottningsförening verkställa utan vattendomstolens prövning; dock skall markens ägare *ävensom statens fiskeritjänsteman* förut därom tillsägas. Vill föreningen hos vattendomstolen påkalla prövning av arbetets laglighet, gälle om sådan prövning vad här ovan stadgats angående allmän flottleds utvidgande och förbättrande. Har prövning, som nu sagts, icke ägt rum, skall i fråga om rensning stadgandet i 20 § tredje stycket äga motsvarande tillämpning.

Jord eller — — — för flottnings-skada.

7 KAP.

56 §.

Innefattar synemäns utlåtande, varvid enligt 10 kap. 75 § skall bero, eller vattendomstols laga kraft ägande beslut rörande företag enligt detta kap. medgivande till företaget, vare det gällande mot envar såväl vad angår rätten att utföra företaget och för framtiden bibehålla dike och annan anläggning som beträffande skyldighet att taga del i företaget,

Innefattar synemäns utlåtande, varvid enligt 10 kap. 75 § skall bero, eller vattendomstols laga kraft ägande beslut rörande företag enligt detta kap. medgivande till företaget, vare det gällande mot envar såväl vad angår rätten att utföra företaget och för framtiden bibehålla dike och annan anläggning som beträffande skyldighet att taga del i företaget,

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

dock med de inskränkningar, som följa av bestämmelserna i 57 § samt av vad i 9 kap. ävensom i 10 kap. 77 och 78 §§ finnes stadgat om förnyad prövning i vissa fall.

dock med de inskränkningar, som följa av bestämmelserna i 57 § samt av vad i 2 kap., i den mån nämnda kap. till följd av hänvisningen ovan i 41 § första stycket äger tillämpning, i 9 kap. ävensom i 10 kap. 77 och 78 §§ finnes stadgat om förnyad prövning i vissa fall.

11 KAP.

17 §.

Till vattenmål nämföras följande mål:

Till vattenmål hänföres följande mål:

A. ansökningsmål:

A. ansökningsmål:

12. ansökan om prövning jämlikt 4 kap. 1 §, huruvida och i vilken utsträckning skyldighet må åläggas ägare av strömfall att tillhandahålla kraft åt kringliggande bygd, *så ock* ansökan jämlikt 4 kap. 4 § att komma i åtnjutande av kraft, som på grund av dylikt åläggande skall tillhandahållas;

13. ansökan om nyprövning enligt 4 kap. 5 eller 16 § *så ock* om bestämmande av avgift enligt 14 § i nämnda kap.;

12. *ansökan enligt 2 kap. 8 § andra stycket så ock ansökan om bestämmande av avgift enligt 10 § i nämnda kap.;*

13. ansökan om prövning jämlikt 4 kap. 1 §, huruvida och i vilken utsträckning skyldighet må åläggas ägare av strömfall att tillhandahålla kraft åt kringliggande bygd, *samt* ansökan jämlikt 4 kap. 4 § att komma i åtnjutande av kraft, som på grund av dylikt åläggande skall tillhandahållas, *så ock* ansökan om nyprövning enligt 4 kap. 5 eller 16 § *eller* om bestämmande av avgift enligt 14 § i nämnda kap.;

B. stämmingsmål:

B. stämmingsmål:

29. talan, som utan samband med ansökningsmål föres jämlikt 2 kap. 23 § om gottgörelse för damm eller

29. talan, som utan samband med ansökningsmål föres jämlikt 2 kap. 23 § om gottgörelse för damm eller

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

annan vattenbyggnad eller om fortsatt tillgodogörande av annan tillhörigt vatten och bestämmande av ersättning därför, *jämlikt 2 kap. 10 § om bestämmande av fiskeavgift*, jämlikt 2 kap. 14 § om rätt till intrång å annans fastighet i vissa avseenden, jämlikt 2 kap. 15 § om rätt att begagna annan tillhörig byggnad i vatten eller jämlikt 2 kap. 16 § om rätt att taga annans mark i anspråk till utmål;

annan vattenbyggnad eller om fortsatt tillgodogörande av annan tillhörigt vatten och bestämmande av ersättning därför, *jämlikt 2 kap. 14 § om rätt till intrång å annans fastighet i vissa avseenden*, jämlikt 2 kap. 15 § om rätt att begagna annan tillhörig byggnad i vatten eller jämlikt 2 kap. 16 § om rätt att taga annans mark i anspråk till utmål;

C. besvärsmål:

C. besvärsmål:

D. underställningsmål:

D. underställningsmål:

Hurusom, efter — — — i 68 §.

Hurusom, efter — — — i 68 §.

37 §.

Kan inverkan — — — nu nämnts.
Är fråga — — — kraften tillgodogöres.

Vad i — — — annans vattentäkt.
Där fråga är om ansökan, som i 17 § 21 avses, skall kungörelsen delgivas ägaren av det strömfall, från vilket kraftbelopp, varom fråga är, tillhandahålles. Vad nu sagts äge motsvarande tillämpning beträffande ansökan enligt 17 § 12 eller 13.

Är fråga — — — är, tillhandahålles.

Skall delgivning — — — stadgade ordning.

Kan inverkan — — — nu nämnts.
Är fråga — — — kraften tillgodogöres.

Vad i — — — annans vattentäkt.
Där fråga är om ansökan, som i 17 § 21 avses, skall kungörelsen delgivas ägaren av det strömfall, från vilket kraftbelopp, varom fråga är, tillhandahålles. Vad nu sagts äge motsvarande tillämpning beträffande ansökan enligt 17 § 13.

Ansökan, som i 17 § 12 avses, skall, där ansökningen ej göres av byggnadens ägare, delgivas denne.

Är fråga — — — är, tillhandahålles.

Skall delgivning — — — stadgade ordning.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

45 §.

1 mom. Erfordras för — — — lämpat därefter.

Undersökning, som nu nämnts, skall hållas så snart ske kan. Om tiden för dess företagande skall meddelande lämnas vattenrättsdomaren, som i den för kallelser till parterna bestämda ordning underrättar dem därom. Sedan undersökningen bragts till slut, skall utlåtandet utan dröjsmål översändas till vattenrättsdomaren och av honom hållas för parterna tillgängligt å förut kungjorda ställe eller ställen. Förordas i något hänseende andra tekniska anordningar eller andra regler för hushållningen med vattnet än sökanden må hava föreslagit, skall utlåtandet hållas tillgängligt under minst fjorton dagar före vattendomstolens sammanträde.

2 mom. Vattenrättsdomaren må — — — av dem.

Om tiden — — — av nöden.

3 mom. Där vid — — — till vattenrättsdomaren.

1 mom. Erfordras för — — — lämpat därefter.

Undersökning, som nu nämnts, skall hållas så snart ske kan. Där så med hänsyn till målets beskaffenhet eller ändamålet med undersökningen finnes erforderligt, skall vattenrättsdomaren lämna parterna, i den för kallelser till dem bestämda ordning, besked om tiden för undersökningens företagande. Sedan undersökningen bragts till slut, skall utlåtandet utan dröjsmål översändas till vattenrättsdomaren och av honom hållas för parterna tillgängligt å förut kungjorda ställe eller ställen. Förordas i något hänseende andra tekniska anordningar eller andra regler för hushållningen med vattnet än sökanden må hava föreslagit, skall utlåtandet hållas tillgängligt under minst fjorton dagar före vattendomstolens sammanträde.

2 mom. Vattenrättsdomaren må — — — av dem.

Om tiden — — — av nöden.

3 mom. Där vid — — — till vattenrättsdomaren.

13 KAP.

12 §.

Den, som efter erhållet medgivande till byggande i vatten eller till anläggande av vattentäkt eller till verkställande av vattenreglering, vattenavledning eller invallning från beslutet rörande arbetets verkställande gör avvikelse av beskaffenhet att kränka

Den, som efter erhållet medgivande till byggande i vatten eller till anläggande av vattentäkt eller till verkställande av vattenreglering, vattenavledning eller invallning underlåter att utföra föreskriven anordning eller åtgärd till förebyggande av skada el-

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

allmän eller enskild rätt, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

ler eljest från beslutet gör avvikelse av beskaffenhet att kränka allmän eller enskild rätt, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

Lag samma — — — enskild rätt.

Lag samma — — — enskild rätt.

14 KAP.

6 §.

Ej må — — — tillgodogjorda vattenmängder.

Vad i första stycket är stadgat om den, vars rätt är beroende av vattenhushållning eller vattentäkts nyttjande, gälle ock beträffande allmän åklagare samt tjänsteman vid *statens meteorologisk-hydrografiska anstalt*.

Tarvas för — — — skälig ersättning.

Ej må — — — tillgodogjorda vattenmängder.

Vad i första stycket är stadgat om den, vars rätt är beroende av vattenhushållning eller vattentäkts nyttjande, gälle ock beträffande allmän åklagare samt tjänsteman vid *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut*.

Tillfälle skall beredas statens fiskeritjänsteman och länsfiskeritjänsteman så ock av Konungens befallningshavande eller fiskeristyrelsen förordnad fisketillsynsman att utöva tillsyn över fullgörandet av föreskrifter till skydd för fisket.

Tarvas för — — — skälig ersättning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1955.

Bestämmelserna i 2 kap. 8 § andra stycket nya lagen skola äga tillämpning jämväl å byggnad, som tillkommit eller till vilken tillstånd meddelats före nya lagens ikraftträdande.

Har fråga om bestämmande av avgift enligt 2 kap. 10 § före nya lagens ikraftträdande blivit av vattendomstol eller synemän slutligen prövad, skall vid fullföljd av talan

*(Gällande lydelse:)**(Föreslagen lydelse:)*

eller vid underställning äldre lag äga tillämpning beträffande grunderna för avgiftens fastställande.

Vad i 2 kap. 10 § 2 mom. nya lagen är stadgat skall gälla även beträffande avgörande, som träffats före nya lagens ikraftträdande. Har avgift börjat utgå före ikraftträdandet, skall den i 2 mom. första stycket stadgade tiden för ansökan om förnyad prövning av avgiften ej i något fall anses hava gått till ända förrän fem år efter ikraftträdandet; och skall ny tjugårsperiod räknas från året näst efter det, då omprövning påkallades eller senast kunnat påkallas.

Skyldighet att gälda avgift enligt 2 kap. 10 § må ej åläggas i fråga om byggnad, som tillkommit eller till vilken tillstånd meddelats före nya lagens ikraftträdande, därest byggnaden är så beskaffad, att enligt äldre lag avgift ej skolat utgå.

I samband med propositionen har utskottet behandlat två i anledning av densamma väckta likalydande motioner, nämligen inom första kammaren nr 347 av herr Pålsson m. fl. samt inom andra kammaren nr 458 av herr Agerberg m. fl. Yrkandena i motionerna återgives i det följande.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Det i propositionen framlagda förslaget till ändringar i vattenlagen syftar i huvudsak till att bereda ökat skydd för fisket vid vattenkraft- och vattenregleringsföretag samt vid flottning. Den viktigaste ändringen innebär att rättskraften hos beslut rörande åtgärder till fiskets skydd begränsas. Sådana beslut skall enligt förslaget inom vissa gränser få omprövas. Härigenom beredes bl. a. möjlighet till uppräknig av äldre avgifter, som fått sitt realvärde minskat genom penningvärdets fall. Vidare föreslås vissa jämkningar i grunderna för bestämmande av sådan avgift som avses i 2 kap. 10 § vattenlagen. Kontrollen över rensningar och förbättringar i allmän flottled blir mera effektiv, och förslaget berör även vissa andra frågor avseende efterlevnaden av meddelade föreskrifter.

Inledning.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 november 1945 tillkallade chefen för justitiedepartementet den 14 december samma år särskilda sakkunniga, statssekreteraren, numera justitierådet A. G. Walin, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare K. J. B. Andersson, advokaten N. C. W. Berggren, ledamoten av riksdagens andra kammare N. O. Jönsson, direktören C. F. Kleman, hovrättsassessorn, numera häradsöverdomaren K. O. Riben, kraftverksdirektören, numera generaldirektören J. Å. Rusck och ledamoten av riksdagens andra kammare G. T. Skoglund, för att biträda med utredning rörande vissa ändringar i vattenlagen. Utredningen igångsattes närmast med sikte på att få till stånd ett snabbare genomförande av vattenkraft- och vattenregleringsföretag. Till fullgörande av sitt uppdrag avgav de sakkunniga den 12 september 1947 en promemoria, innefattande bl. a. förslag om utsträckt möjlighet att meddela deldom i vattenmål. Efter remissbehandling lades denna promemoria till grund för proposition (nr 52) till 1952 års riksdag med förslag till lag om ändring i vattenlagen. Propositionen blev med viss ändring bifallen av riksdagen (tredje lagutskottets utlåtande nr 12), och lag i ämnet utfärdades den 9 maj 1952 (nr 235).

Under utredningens gång har emellertid till de sakkunniga överlämnats ett flertal framställningar i andra frågor. De sakkunniga har med anledning härav fortsatt sitt arbete och därvid till behandling upptagit särskilda frågor om ändringar i vattenlagstiftningen. Detta arbete har resulterat i ett flertal promemorior i olika ämnen, vilka successivt avgivits av de sakkunniga.

Till grund för nu förevarande proposition ligger en av de sakkunniga den 28 februari 1950 avgiven promemoria (stencilerad) med förslag om ändrade bestämmelser till skydd för fisket vid vattenkraft- och vattenregleringsföretag samt vid flottning. Över promemorian med därvid fogat lagförslag har efter remiss utlåtanden avgivits av vattenöverdomstolen och — efter hörande av vederbörande vattenrättsingenjörer — samtliga vattenrättsdomare ävensom av kammarkollegiet, vattenfallsstyrelsen, fiskeristyrelsen, länsstyrelserna i Kronobergs, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Väster- norrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, Svenska vattenkraftföreningen, Lule m. fl. älvars flottningsföreningar (Luleåförvaltningen), Umeå flottningsförening, Indals älvs flottningsförening, Ljusnans flottningsförening, Klarälvens flottningsförening, Svenska fiskevårdsförbundet, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Svenska sydkustfiskarens centralförbund, Föreningen Statens fiskeritjänstemän, Svenska landskommunernas förbund, styrelsen för Sveriges advokatsamfund och Riksförbundet Landsbygdens folk. Fiskeristyrelsen har överlämnat yttranden från fiskerintendenterna. Vid det av länsstyrelsen i Kronobergs län avgivna utlåtandet har fogats yttrande från fiskerinämnden hos länets hushållningssällskap. Länsstyrelsen i Värmlands län har bifogat yttrande från Uddeholms Aktiebolag. Vidare har länsstyrelsen i Väster- norrlands län bifogat yttrande från

Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare, varjämte länsstyrelsen i Jämtlands län överlämnat yttrande från fiskerinämden hos länets hushållningssällskap. Länsstyrelsen i Norrbottens län har överlämnat ett ytterligare uttalande av en fiskeriintendent.

I propositionen beröres först fiskets allmänna ställning gentemot kraft- och flottningsintressena samt bestämmelserna om föreskrifter till skydd för fisket enligt 2 kap. 8 § vattenlagen. Därefter behandlas särskilda frågor, vilka föranlett förslag till ändringar i vattenlagen, avsedda att skänka ökat skydd för fisket i samband med vattendragens utnyttjande framför allt för byggande och flottning.

Vid den följande redogörelsen behandlas först fiskets allmänna ställning gentemot kraft- och flottningsintressena samt därefter förslagen till lagändringar i samma ordningsföljd som i propositionen. Beträffande de skäl som anförts till stöd för förslagen får utskottet, i den mån redogörelse ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I. Fiskets allmänna ställning gentemot kraft- och flottningsintressena.

Gällande bestämmelser. Vattenlagen den 28 juni 1918 innehåller åtskilliga stadganden, vilka har till syfte att bereda skydd åt intressen som beröres av byggande i vatten och av andra ingrepp i sjöar och vattendrag. Vad fisket beträffar innefattas detta skydd dels i flera stadganden av allmän innebörd dels ock i vissa bestämmelser, som uteslutande gäller fisket och fiskeintresset. Bestämmelserna av det senare slaget har föranletts av att fiskefrågorna är av sådan natur, att de i vissa hänseenden fordrar sin särskilda reglering, varjämte lagstiftaren önskat i några fall tillerkänna fisket en i viss mån privilegierad ställning.

Såsom allmän regel för tillåtlighet av sådant byggande i vatten, som medför skada å annans egendom eller berör allmänna intressen, gäller i övrigt, enligt 2 kap. 3 § första stycket, att nyttan av åtgärden efter avdrag av byggnadskostnaden skall uppgå till det dubbla av skadan å annan tillhörig egendom, i fråga om skada å åker och äng till det tredubbla. I andra stycket av paragrafen finns emellertid ett viktigt undantag från denna regel, avseende sådana företag, som medför väsentliga skadeverkningar ur allmän och social synpunkt. Detta undantagsstadgande lyder:

Skulle byggande i vatten hava till följd, att ett avsevärt antal bofasta personer berövas sina bostäder, eller att större fabrik eller annan anläggning, varav många hava uppehälle, måste nedläggas eller dess drift väsentligt minskas, eller att odlad jord till en efter ortsförhållandena betydande omfattning sättes under vatten eller eljest väsentligt skadas, eller att fiskerinäring av större betydelse lider väsentligt förfång, må byggnaden, ändå att nyttan uppgår till värde, som ovan sagts, icke ske. Lag samma vare, där genom byggande i vatten skulle förorsakas sådan bestående ändring av naturförhållandena, varigenom väsentligt minskad trevnad för närboende eller betydande förlust för landets djur- eller växtvärld är att befara.

I fall som här avses — liksom då förutsättningar för tillåtlighet enligt första stycket ej föreligger — kan emellertid, enligt paragrafens tredje stycke, Kungl. Maj:t lämna medgivande till byggnaden, om den prövas vara av synnerlig betydelse för näringslivet eller för orten eller eljest från allmän synpunkt.

Närmare föreskrifter om vad som skall iakttagas till skydd för fisket vid byggande i vatten finns i 2 kap. 8 §. Den byggande är pliktig att utan ersättning vidtaga och för framtiden underhålla nödiga anordningar för fiskens framkomst eller eljest för tryggnad av fiskets bestånd samt tillsläppa för ändamålet nödigt vatten ävensom ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter i övrigt, vilka till följd av byggnaden kan erfordras till skydd för fisket. Befrielse från skyldigheten kan dock medgivas, om nyttan av ifrågasatt anordning icke skäligen kan anses motsvara den förlust och kostnad, som därigenom skulle tillskyndas byggnadens ägare. Det förutsattes då, att byggnadens ägare skall gottgöra de enskilda fiskerättsägarna den skada som åsamkas dem.

Avfattningen av 2 kap. 8 § ger närmast vid handen, att man tänkt sig att skyldigheten att ombesörja skyddsåtgärderna skulle åvila byggnadens ägare. Emellertid har det ofta befunnits ändamålsenligt, att åtgärderna utföres av annan, t. ex. hushållningssällskap, fiskevårdsförening eller annan organisation. Åtgärderna får då bekostas av byggnadens ägare medelst en avgift, som fastställles antingen såsom engångsavgift eller att utgå årligen.

Den byggande är i regel även pliktig att utgiva särskild årlig avgift till befrämjande av fisket inom landet enligt de närmare grunder som anges i 2 kap. 10 §.

De bestämmelser som gäller byggande i vatten är i det stora hela tillämpliga även å vattenreglering (3 kap. 2 och 26 §§).

Även genom inrättande av allmän flottled i ett vattendrag kan verkningar uppstå för fisket, dels genom anläggningarna (dammbyggnader med därvid verkställd reglering av vattenavrinningen för flottningsändamål, rensningar i vattendraget m. m.) och dels genom flottgodsets framförande. Prövning av fråga om inrättande av allmän flottled sker vid syneförrättning. Enligt 6 kap. 2 § får allmän flottled inrättas, där det befinner vara av nöden och kunna medföra väsentligt gagn för orten eller eljest lända till nytta för det allmänna, och vid prövningen skall hänsyn tagas till omfattningen å ena sidan av ortens skogshantering och av gagnet för densamma av flottledens inrättande samt å andra sidan av de störningar, som genom flottleden eller flottningen däri kan vållas andra näringar. Synemännens utlåtande skall alltid underställas vattendomsstolens prövning, och i vissa fall, bl. a. då fiskerinäring av större betydenhet kan komma att lida väsentligt förfång genom flottningen, ankommer det på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida flottleden skall få komma till stånd (6 kap. 3 §).

De sakkunniga. De sakkunniga framhåller inledningsvis att fiskerinäringens betydelse för folkförsörjningen på senare tid blivit uppmärksammas i

ökad grad. Intresset hade ökats för skapande av en rationell fiskevård och av förbättrade betingelser för fisket i olika avseenden. I samband härmed hade uppmärksamheten mer än tidigare kommit att riktas på de verkningar å fisket som uppkomme genom ingrepp av olika slag i vattendragen. Det vore speciellt beträffande den s. k. vandringsfisken och framför allt laxen som framtiden ansågs oroande.

De sakkunniga anför vidare bl. a.: Det bör emellertid understrykas att det icke endast är kraftverksbyggnaderna och sjöregleringarna, som utgöra ett hot mot fisket. Genom flottledsbyggnader och flottningen kunna menliga verkningar å fisket uppkomma. För flottningens bedrivande har i flottlederna inrättats ett betydande antal dammbyggnader, vid vilka vattenushållning äger rum. Flottgodsets framförande liksom ianspråktagande av vattenområden för timmermagasin o. d. kan menligt påverka möjligheterna att utöva fiske. Lekplatser kunna förstöras genom rensningar och avlagringar av barkavfall. Man har även att räkna med föroreningen av vattendragen. Denna innebär, särskilt i vissa vattendrag i de södra delarna av landet, en betydande olägenhet för fisket.

I det följande tager de sakkunniga upp frågan om fiskets möjligheter att hävda sig gentemot kraft- och flottningsintressena. De erinrar därvid om att de betydelsefulla stadgandena i 2 kap. 3 § vattenlagen erbjöde möjlighet att, om ett betydande fiskeintresse genom ett vattenbyggnadsföretag lede intrång, hindra att företaget finge komma till utförande. En avvägning mellan kraftintresset och fiskeintresset skulle emellertid äga rum. Man torde ha anledning räkna med att kraftintresset vid denna avvägning under överskådlig tid framåt oftast komme att väga tyngst. Att genom lagstiftning stärka fiskets ställning, t. ex. genom inskränkning av den Kungl. Maj:t medgivna dispensrätten, torde ej vara möjligt. Det vore däremot uppenbarligen nödvändigt, att frågan om företrädet mellan kraftintresset och fiskeintresset i varje särskilt fall underkastades en omsorgsfull prövning. I vissa ur kraftsynpunkt mindre lämpliga älvar torde fiskeintresset ha möjlighet att hävda sig. Även då fråga om inrättande av allmän flottled uppkomme, skulle en avvägning mellan olika intressen äga rum.

Yttrandena. I ett flertal remissyttranden har upptagits spörsmålet om utformningen av tillåtlighetsreglerna i 2 kap. 3 § vattenlagen. Bland dessa yttranden märkes några, vari hävdas, att de berörda bestämmelserna ej är fullt tillfredsställande ur fiskets synpunkt, ehuru ändring av desamma ej påyrkas. I ett par yttranden påyrkas emellertid uttryckligen ändring av tillåtlighetsreglerna till förmån för fisket.

Departementschefen. Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anför bl. a. följande: Skyddet för fisket är en av de många frågor, som aktualiserats till följd av den för närvarande bedrivna mycket omfattande vattenbyggnadsverksamheten. Att fisket kommit att bli föremål för alldeles särskild uppmärksamhet i detta sammanhang beror på att fisket och fiskevården numera ägnas ett mycket livligt intresse i vårt land. Tydliga uttryck för strävandena under senare år att bereda fisket och fiskerinäring-

en förbättrade betingelser är inrättandet av en särskild fiskeristyrelse samt genomförandet av en ny fiskerättslag. Såsom ett led i arbetet på fiskets befrämjande har även framförts krav på åtgärder till förbättrat skydd för fisket vid byggande och andra dylika åtgärder i sjöar och vattendrag.

Jag vill erinra om att denna fråga helt nyligen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Vid 1952 års riksdag väcktes motioner (I: 239 och II: 416) om åtgärder till förhindrande av att de fortsatta kraftverksbyggena medförde obotlig skada för landet och fiskarbefolkningen i fråga om lax- och ålfisket i våra älvar och i havet. Riksdagen beslöt visserligen, på hemställan av tredje lagutskottet (utl. nr 20), att motionerna ej skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. Detta ställningstagande av riksdagen föranledes emellertid av att frågan redan i olika sammanhang var föremål för uppmärksamhet. I sitt av riksdagen godkända yttrande framhöll tredje lagutskottet, att betydelsen och den allvarliga karaktären hos den i motionerna väckta frågan icke kunde nog understrykas. Spörsmålet behandlades vid 1952 års riksdag även i anslutning till en interpellation i andra kammaren rörande ett planerat kraftverksbygge i södra Sverige (andra kamm. prot. 1952 nr 18 s. 6 ff).

Vid den behandling som riksdagen ägnat frågan liksom i den förda diskussionen i övrigt har den huvudsakliga uppmärksamheten inriktats på kraftverksbyggnadernas inverkan på laxen och annan vandringsfisk. Med hänsyn till laxens levnadsvanor kan även havslaxfisket påverkas av kraftverksbyggnaderna. Det egentliga sötvattensfisket, som ju på många håll spelar en betydande roll såsom binäring till jordbruket eller såsom sportfiske, lär väl också kunna lida förfång. Att emellertid laxfisket kommit att speciellt uppmärksammas beror därpå att detta fiskslag är särskilt värdefullt och att indämningar av strömmande vatten innebär ett lätt påvisbart hinder för laxens framkomst och fortplantning. De stationära fiskarterna torde ej vara utsatta för samma påtagliga faror i samband med kraftverk och sjöregleringar. I den mån det icke är fråga om mycket ingripande förändringar av vattenförhållandena kan dylika företag, åtminstone såvitt erfarenheten hittills givit vid handen, i allmänhet genomföras utan risk för ödeläggelse av dessa fiskbestånd eller mera betydande skadeverkningar på dem.

Departementschefen behandlar härefter gällande grundsatser vid prövning av ansökan om tillstånd att bygga i vatten samt uttalar bl. a.: Tillämpningen av de angivna grundsatserna har hittills i allmänhet utfallit så, att fisket fått stå tillbaka för kraftintresset, vilket uppenbarligen sammanhänger med att nyttiggörandet av vattenkraften vanligtvis representerar mycket betydande ekonomiska värden i jämförelse med den skada som åsamkas fisket. Detta resultat är ur fiskets synpunkt beklagligt men måste accepteras ur allmän samhällelig synpunkt. Tillräcklig anledning att nu upptaga en diskussion om revidering av tillåtlighetsreglerna i det speciella avseende varom här är fråga torde knappast föreligga. I den mån fisket och fiskerinäringen tillmätas en ökad betydelse ur samhällets synpunkt kom-

mer detta att avspegla sig vid myndigheternas ställningstaganden till de särskilda kraftverksprojekten. Jag vill såsom exempel erinra om hurusom myndigheterna ställde sig mycket tveksamma till det stora kraftverksbygget vid Bergforsen i Indalsälven. Tillåtlighetsfrågan beträffande detta företag fick nyligen sin lösning efter ett utdraget prövningsförfarande. Det slutliga avgörandet innebar medgivande till företaget, men betydande kompensationsåtgärder för fisket kommer att vidtagas.

Av det anförda framgår att jag icke är beredd att tillstyrka lagstiftningsåtgärder i syfte att med hänsyn till fiskets intressen göra villkoren för tillåtlighet av byggande i vatten mera restriktiva än för närvarande. Det är emellertid i hög grad angeläget att fisket i den mån det är möjligt skyddas och bevaras trots utbyggnaden av vattendragen. Jag kommer att i det följande, i anslutning till de sakkunnigas förslag, upptaga olika spørsmål om revision av vattenlagens bestämmelser i detta avseende.

II. Ändrade bestämmelser om grunderna för fiskeavgift enligt 2 kap. 10 § vattenlagen.

Gällande bestämmelser m. m. Enligt 2 kap. 10 § vattenlagen skall avgift utgå, då damm bygges för tillgodogörande av vattnet såsom drivkraft eller för nämnda ändamål göres annan byggnad i vatten, varigenom de naturliga vattenståndsförhållandena ändras. Avgiften skall bestämmas till minst tio öre och högst en krona för varje hästkraft, som vid lågvatten kan uttagas vid byggnaden. I fråga om byggnad i vatten med ändamål att utöva reglering av vattnets avrinning eller att tillgodogöra vattnet annorledes än såsom drivkraft gäller detsamma, dock att avgiften därvid skall beräknas efter den före regleringen framrinnande lågvattenmängden eller, där fråga är om vattnets tillgodogörande, efter den lågvattenmängd, som kan vid byggnaden uttagas, samt utgå med minst tio och högst etthundra kronor för varje sekundkubikmeter. Har byggnaden till ändamål såväl vattnets tillgodogörande såsom drivkraft som utnyttjande av vattnet annorledes eller reglering av vattnets avrinning, skall i fråga om beräkningsgrunden vid avgiftens bestämmande hänsyn tagas till det ändamål, som är det huvudsakliga. Avgiften skall erläggas från och med året näst efter det då arbetet på byggnaden påbörjats och utgå årligen så länge byggnaden bibehålles. Befrielse från skyldighet att utgiva avgift kan medgivas, om genom byggnaden endast obetydlig ändring i vattenståndsförhållandena förorsakas.

Fiskeavgiften skall inom de fastställda gränserna bestämmas av vatten-domstolen efter förslag av statens fiskeritjänsteman. Vid bestämmandet av avgiften skall avseende fästas bl. a. därå, om fiske finnes som genom byggnaden skadas, om med hänsyn till byggnadens storlek och beskaffenhet i övrigt samt dess belägenhet inverkan därav å fisket är mer eller mindre menlig, om byggnadens ägare jämlikt stadgandet i 2 kap. 8 § förpliktats att

vidtaga och underhålla anordningar för fiskets bestånd, samt om föreskrivna dylika anordningar för ägaren medför större eller mindre kostnad.

Efter vattenlagens genomförande med ingången av år 1919 har i avgifter enligt 2 kap. 10 § till och med den 30 juni 1953 influtit sammanlagt omkring 2,6 miljoner kronor, vartill kommer räntor å fonderade avgifter. Avgifterna ökas år från år i samband med tillkomsten av nya kraftverk och vattenregleringar. Antalet avgifter utgjorde enligt senast tillgängliga uppgifter, som härrör från år 1950, omkring 600. Flertalet av dem eller omkring 400 understeg 50 kronor, medan antalet avgifter över 1 000 kronor var omkring 30.

De sakkunniga. De sakkunnigas förslag innebär, att fiskeavgift skall utgå — förutom för byggnad, vilken förorsakar ändring i de naturliga vattenståndsförhållandena, som ej är obetydlig — jämväl för byggnad, som är av sådan beskaffenhet, att den hindrar eller försvårar fiskens framkomst. Vidare föreslås, att avgiften skall beräknas: beträffande byggnad, vars ändamål är vattnets tillgodogörande såsom drivkraft, till minst tio öre och högst en krona för varje hästkraft, som vid oreglerat lågvatten kan uttagas vid byggnaden; beträffande byggnad för vattnets tillgodogörande annorledes än såsom drivkraft till minst tio och högst etthundra kronor för varje sekundkubikmeter av den vattenmängd, som är avsedd att uttagas vid byggnaden; samt beträffande byggnad för reglering av vattnets avrinning till minst tio öre och högst en krona för varje del av vattenmagasinet, som omfattar 50 000 kubikmeter, intill ett magasin av 100 miljoner kubikmeter, och därutöver för varje del, som omfattar 100 000 kubikmeter.

Yttrandena. Förslaget att den oreglerade vattenföringen skall läggas till grund för avgiften enligt 2 kap. 10 § vid kraftanläggningar avstyrkes av *vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol, kammarkollegiet* och *några fiskeriintendenten*.

De sakkunnigas förslag beträffande fiskeavgift vid vattenregleringar tillstyrkes i flertalet yttranden.

Spörsmålet om fiskeavgiften vid korttidsreglering behandlas av *vattenrättsdomarna i Norrbygdens och Mellanbygdens vattendomstolar*.

Vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol upplyser att man vid denna domstol sökt komma till rätta med problemet genom att vid bestämmande av fiskeavgiften för nya kraftverk jämväl taga hänsyn till avsedd korttidsreglering för kraftverkets räkning.

Även *vattenrättsdomaren i Mellanbygdens vattendomstol* ifrågasätter huruvida icke andra beräkningsgrunder borde komma till användning vid korttidsregleringar och anför härom:

Verkan av korttidsregleringar är avsevärd, åtminstone på de delar av ett vattendrag, som ej äro profilreglerade, och torde ibland kunna bli nära nog förödande på fisket. Avgiften blir med den föreslagna metoden allt för ringa, när korttidsregleringsmagasinen i regel äro små. Sedan ett vat-

tendrag blivit profilreglerat äro variationerna i vattenstånden begränsade till ett helg regleringsmagasin längst upp i vattendraget, ett eventuellt utjämningsmagasin längst ned samt smärre dygnsregleringsmagasin inom de olika kraftverkens dämningso mråden. Det kan nämnas att korttidsregleringsmagasinen vid Nämforsens och Forsmo kraftstationer i Ångermanälven (då profilreglering ännu ej genomförts) utgöra ungefär 2,2 miljoner kubikmeter resp. 5,2 å 6,2 miljoner kubikmeter. Med den högsta av de utav de sakkunniga föreslagna taxorna skulle avgifterna komma att utgöra 44 resp. högst 124 kronor per år, vilka belopp synas alltför små. Det ifrågasättes, om det ej kunde utarbetas en särskild, för praktiskt bruk så enkel beräkningsmetod som möjligt för bestämmande av fiskeavgift för korttidsregleringar. En tänkbar metod kunde möjligen vara att beräkna avgiften med utgångspunkt från den genom korttidsregleringen förorsakade variationen i vattenföring i jämförelse med medelvattenföringen, vilken sistnämnda ju är en vattenföring, som är helt oberoende av alla årsregleringar i vattendraget. Taxeskalan skulle kunna vara uppställd så att avgift utginge med ett visst belopp för varje kubikmeter av medelvattenföringen, därvid för varje kubikmeter viss latitud skulle gälla. Vid större variationer (exempelvis minimitappning noll, maximitappning dubbla medelvattenföringen eller mer) skulle avgift utgå inom den övre delen av latituden, medan för små variationer avgiften skulle utgå inom den lägre delen av latituden. Hänsyn skulle vidare tagas till den tid av året, under vilken korttidsreglering bedrivs, samt till utbyggnadsgraden. Den på sådant sätt beräknade avgiften skulle uträknas såsom ett genomsnitt för vattendraget i dess helhet och gälla detta. Där vattenståndsvariationer på grund av korttidsreglering därjämte förekomma inom de olika kraftverkens upp-dämningso mråden skulle särskild avgift, beräknad efter magasinens storlek, utgå. Taxan synes dock för sådana variationer böra sättas avsevärt högre än vid årsregleringar.

Frågan om användningen av avgifter enligt 2 kap. 10 § beröres i ett par yttranden. *Fiskeristyrelsen* framhåller, att Kungl. Maj:t hittills syntes ha undantagslöst tillämpat den praxis, att endast ändamål som sammanhängande med sötvattensfisket finge komma i åtnjutande av understöd. Fråga vore emellertid, om icke rätteligen någon del av de enligt 2 kap. 10 § utgående avgifterna borde tagas i anspråk för såväl försöks- och forskningsverksamhet som praktiska åtgärder på kust- och havsfiskets område, vilka ändamål hittills alltid måst finansieras av anslagsmedel under riksstatens driftbudget. Ett visst stöd för nyssnämnda praxis torde ha hämtats ur det förhållandet, att fiskeavgifterna enligt 2 kap. 10 § uppfattats såsom en kompensation för skador å sötvattensfisket inom landet såsom en totalitet. Bestämt stöd för denna uppfattning saknades emellertid i förarbetena till vattenlagen. Och även om det ifrågavarande betraktelsesättet kunde anses ha varit sakligt grundat vid tiden för vattenlagens tillkomst, kunde detta knappast sägas vara fallet numera. *Länsstyrelserna i Norrbottens och Jämtlands län* ger för sin del uttryck åt den uppfattningen, att avgifterna i ökad utsträckning borde komma till användning för kompenserings av skador i det vattendrag som berördes av vederbörande företag.

Departementschefen. Departementschefen anför bl. a. följande: Innan jag går närmare in på de sakkunnigas ändringsförslag torde jag få något beröra frågan, huruvida avgiften bör bibehållas såsom periodisk avgift eller, såsom vattenöverdomstolen vid remissbehandlingen föreslagit, ersättas med engångsavgift. Vattenöverdomstolens förslag avser ej blott avgifterna enligt 2 kap. 10 § utan jämväl sådana avgifter, som enligt 2 kap. 8 § utdömes i stället för direkta fiskevårdande åtgärder. Det är uppenbart att vissa fördelar skulle vara förbundna med en övergång till engångsavgifter. Förutom att uppbörd och redovisning förenklades vunne man att frågan om ett särskilt omprövningsförfarande för årliga avgifter — vilken fråga kommer att behandlas i det följande — förfölle. Emellertid skulle man sannolikt nödgas fondera mycket betydande belopp, eftersom det vanligtvis ej skulle vara möjligt att omedelbart omsätta avgiftsbeloppen i realvärden. Detta måste anses innebära en väsentlig olägenhet, som överväger de angivna fördelarna. Avgifterna bör därför bibehållas i sin nuvarande form. Dock torde av praktiska skäl böra införas en bestämmelse om att obetydliga avgiftsbelopp enligt 2 kap. 10 § kan efter vattendomstolens beprövande erläggas på en gång i form av ett kapitaliserat belopp.

Enligt de nuvarande grunderna för bestämmande av fiskeavgift enligt 2 kap. 10 § utgår avgift endast för byggnad, varigenom de naturliga vattenståndsförhållandena ändras. Befrielse från avgiftsskyldighet kan medges, om ändringen i vattenståndsförhållandena är obetydlig. De sakkunniga har föreslagit den skärpningen av avgiftsplikten att avgift jämväl skall, oberoende av huruvida vattenståndsförhållandena påverkas, utgå för byggnad, som är av sådan beskaffenhet att den hindrar eller försvårar fiskens framkomst. Jag vill tillstyrka denna ändring, som otvivelaktigt fyller en lucka i lagen. Å andra sidan innebär de sakkunnigas förslag en lindring så tillvida att förslaget generellt utesluter avgiftsskyldighet vid en obetydlig ändring av vattenståndsförhållandena, bortsett från det fall att byggnaden hindrar eller försvårar fiskens framkomst.

Vad beträffar vattenkraftanläggning (byggnad för tillgodogörande av vattenet såsom drivkraft) skall enligt de sakkunnigas förslag avgiften bestämmas till minst tio öre och högst en krona — vilket är i överensstämmelse med nuvarande latitud — för varje hästkraft, som vid oreglerat lågvatten kan uttagas vid byggnaden. Det torde vara riktigt att här bibehålla lågvatteneffekten såsom grund för avgiftens beräkning. I praxis har hittills rått en viss oklarhet, huruvida såsom grund för avgifts-latituden skall läggas oreglerad eller reglerad vattenföring.¹ De sakkunniga har som nämnts upptagit uttryckligt stadgande om att storleken av den oreglerade vattenföringen skall vara avgörande. Vissa skäl talar visserligen för att man i stället stannar för det andra alternativet. Emellertid torde det då bli nödvändigt att införa en undantagsbestämmelse för det fall att den reglerade lågvattenföringen un-

¹ I en av högsta domstolen nyligen meddelad dom (N. J. A. 1952 s. 628) har avgiften beräknats med hänsyn till reglerad vattenföring.

derskrider den naturliga. Vidare lider detta alternativ av den olägenheten, att det bleve i viss mån godtyckligt att beräkna avgiften efter det för tillfället rådande regleringsstadiet. Jag biträder därför de sakkunnigas förslag på denna punkt. Med hänsyn till den betydande försämringen av penningvärdet under senare tid anser jag emellertid rimligt att maximum för latituden höjes till två kronor per hästkraft.

I fråga om avgift för byggnad för vattnets tillgodogörande annorledes än såsom drivkraft biträder jag de sakkunnigas förslag.

De nu gällande grunderna för beräkning av fiskeavgift vid vattenreglering är mindre tillfredsställande. Till grund för beräkning av avgiften torde på sätt föreslagits av de sakkunniga böra läggas storleken av magasinsvolymen (bruttomagasinet). Den föreslagna latituden — minst tio öre och högst en krona för varje del av magasinet, som omfattar 50 000 kubikmeter, intill ett magasin av 100 miljoner kubikmeter, och därutöver för varje del, som omfattar 100 000 kubikmeter — synes mig i huvudsak väl avvägd. Särskilda övertväganden påkallas emellertid beträffande fiskeavgift vid korttidsregleringar. Det har i praxis rått en viss osäkerhet om hur de nu gällande bestämmelserna skall tolkas när det gäller dylik reglering. Denna osäkerhet har sin grund däri att korttidsreglering icke medför ökning av uttagbar vattenkraft och ofta utföres medelst en redan befintlig kraftverks- eller regleringsdamm. Ett närmare ställningstagande till frågan är beroende av spörsmålet om grunderna för fiskeavgift vid ombyggnad eller ändring av dammbyggnad. Såsom de sakkunniga funnit kan en detaljerad reglering i lagen av dessa grunder näppeligen genomföras. De riktlinjer för tillämpningen som de sakkunniga i sina motiv angivit förefaller emellertid ägnade att bringa hithörande frågor till en tillfredsställande lösning. Dessa riktlinjer innebär såvitt angår korttidsreglering att fiskeavgift för dylik reglering i vissa fall kan beräknas såsom ett tillägg till den tidigare fastställda avgiften för den dammbyggnad, vid vilken korttidsregleringen är avsedd att utövas. Detta läser kunna ske utan att särskilt förbehåll därom meddelats i samband med den tidigare avgiftens fastställande. I allmänhet torde emellertid regleringen få betraktas såsom ett särskilt företag, för vilket fiskeavgift utgår direkt enligt de för vattenreglering stadgade grunderna. Såsom de sakkunniga anmärkt är den föreslagna nya beräkningsgrunden för fiskeavgift vid vattenreglering användbar även för korttidsreglering. Visserligen är korttidsregleringsmagasin ofta obetydliga i jämförelse med de intensiva växlingarna i vattenståndsförhållandena, och jag har därför övertvägt att i enlighet med ett av vattenrättsdomaren i Mellanbygdens vattendomstol framfört förslag införa speciella regler för avgiftens beräkning vid korttidsreglering. Emellertid är bestämmelserna om avgiftsskyldighet i 2 kap. 10 § ändock tillräckligt komplicerade. Skulle det i något fall visa sig att avgiften även med utnyttjande av den övre delen av skalan blir uppenbarligen för låg, torde detta förhållande kunna beaktas vid fastställande av företagarens skyldigheter enligt 2 kap. 8 §.

Ett par remissmyndigheter, bl. a. fiskeristyrelsen, har upptagit frågan

om användningen av avgiftsbelopp som inflyter enligt 2 kap. 10 §. Det synes ej ändamålsenligt att denna fråga närmare regleras i lagen. Jag vill emellertid, i anslutning till vad fiskeristyrelsen i detta sammanhang anfört, såsom min uppfattning uttala, att det ej torde föreligga något hinder mot att dylika avgifter även användes till befrämjande av kust- och havsfisket.

Motionerna. I motionerna hemställas, att riksdagen vid behandlingen av propositionen måtte dels uttala, att jämlikt 2 kap. 10 § utdömda fiskeavgifter böra i större utsträckning än hittills disponeras för lokala åtgärder i de genom vederbörande vattenregleringsföretag skadelidande bygderna samt att avgiftsmedlen må användas till befrämjande av kust- och havsfisket endast i den mån angelägna lokala åtgärder därigenom icke eftersätts i de bygder, där avgifterna utdömts och inbetalats, dels ock i övrigt beakta de i motionerna anförda synpunkterna.

De sistnämnda synpunkterna ger, såvitt nu är i fråga, uttryck för den uppfattningen att de i propositionen föreslagna grunderna för beräkning utav avgifter enligt 2 kap. 10 § är olämpliga i den mån de avser korttidsregleringar samt att taxeskalan borde vara uppställd så som vattenrättsdomaren i Mellanbygdens vattendomstol föreslagit i sitt här ovan återgivna yttrande.

III. Begränsning av rättskraften hos beslut angående skydd för fisket.

Gällande bestämmelser. Beträffande rättskraften hos beslut angående byggande i vatten stadgas i 2 kap. 22 § såsom huvudregel, att beslutet, sedan det vunnit laga kraft, är gällande mot envar. Beslutet får sålunda bindande verkan även gentemot det allmänna fiskeintresset. I vissa avseenden finnes dock rättsmedel, vilka kan begagnas efter det beslutet i vanlig mening vunnit laga kraft. Sålunda kan, i den mån s. k. oförutsedd skada kan anses föreligga, bestämmelserna i 2 kap. 24 § vattenlagen åberopas till stöd för talan om åläggande för en företagare att vidtaga anordningar till skydd för fisket utöver vad som föreskrivits i tillståndsbeslutet. Sådan talan skall väckas inom viss tid, minst fem och högst tolv år räknat från byggnadstidens utgång, och såsom förutsättning gäller vidare, att de nya anordningarna ej får förnärma tredje mans rätt eller för företagaren medföra väsentlig olägenhet.

Här kan även nämnas den möjlighet till nyprövning beträffande större vattenkraftanläggningar och vattenregleringar, som föreligger enligt bestämmelser i 4 kap. vattenlagen. Yrkande om sådan nyprövning kan framställas först under femtiofemte året efter byggnadstidens utgång och därefter vart fyrtionde år. Då endast företag som tillkommit enligt vattenlagen är underkastade denna nyprövning, dröjer det ännu åtskillig tid, innan den kan komma till praktisk tillämpning.

Vid 1952 års riksdag har vidare antagits nya bestämmelser i 11 kap. vattenlagen om deldom, vilka bestämmelser ger möjlighet att i vissa fall uppskjuta det slutliga avgörandet i avbidan på erfarenhetens rön.

De sakkunniga. De sakkunniga uttalar till en början att de i beslut rörande fiskets skyddande föreskrivna åtgärderna måhända ej sällan varit mindre väl anpassade, vilket i allmänhet torde ha berott på, att man ej ägt säker känedom om vilka verkningar vederbörande företag skulle komma att medföra för fisket eller hur de skadliga verkningarna bäst kunde förebyggas. Med teknikens och den fiskeribiologiska forskningens utveckling förelåge numera bättre förutsättningar för ett lyckat resultat. Man hade likväl alltid att av olika orsaker räkna med ändrade förhållanden i vattendraget i olika avseenden, som inverkade på fisket och icke kunde med någon säkerhet på förhand bedömas. Det vore sålunda ofta helt enkelt omöjligt att utforma föreskrifterna till fiskets skydd gentemot kraftintresset på ett sätt, som för all framtid vore ändamålsenligt. Med hänsyn härtill vore det å ena sidan lämpligt att iakttaga en viss försiktighet, så att icke dyrbara åtgärder föreskrevs utan att man hade trygghet för att de bleve till avsedd nytta, samt å andra sidan önskvärt, att vid en viss tidpunkt meddelade föreskrifter kunde anpassas efter vad erfarenheten utvisade vara ändamålsenligt och efter ändrade förhållanden.

Härefter diskuterar de sakkunniga, huruvida den nu i princip gällande regeln att vattendomstolens avgörande beträffande åtgärder till skydd för fisket vinner rättskraft mot envar bör upprätthållas som teoretisk huvudregel eller om det vore lämpligare att införa en allmän bestämmelse, som utan närmare begränsningar medgäve omprövning av beslut angående skydd för fiskeintressena. De sakkunniga avvisar emellertid tanken på en så genomgripande förändring samt föreslår endast att möjlighet stadgas till jämkningar inom den ungefärliga ramen för de förpliktelser, som domstolen ålagt byggnadens ägare. Den möjlighet till jämkningar, som de sakkunniga sålunda föreslår, avser såväl anordningar eller avgifter enligt 2 kap. 8 § som avgifter enligt 2 kap. 10 § vattenlagen.

För att vinna garanti för att talan om förnyad prövning komme att väckas endast då ett verkligt behov därav förelåge och för främjande av en enhetlig behandling av ärendena föreslår de sakkunniga att rätt att väcka sådan talan skall — såvitt angår annan än byggnadens ägare — tilläggas endast den centrala myndighet, som för det allmännas talan i vattenmål. Möjlighet borde dock beredas fiskerättsägare, fiskare och andra intressenter att göra sin röst hörd vid behandlingen av ärendet, varför såsom form för anhängiggörandet borde väljas ansökningsvägen.

De sakkunniga föreslår slutligen, att bestämmelserna om förnyad prövning göres tillämpliga även beträffande beslut, som givits före lagändringens ikraftträdande.

Yttranden. De sakkunnigas förslag tillstyrkes i princip eller lämnas utan erinran i flertalet yttranden.

För en mera vidsträckt omprövningsrätt än de sakkunniga föreslagit uttalar sig *vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol, fiskeristyrelsen, några fiskeriintendenter, Svenska fiskevårdsförbundet, Föreningen Statens fiskeritjänstemän och Riksförbundet Landsbygden folk.*

Å andra sidan föreslår *vattenöverdomstolen* och *Svenska vattenkraftför-
eningen* betydande begränsningar av omprövningsrätten i förhållande till de
sakkunnigas förslag.

Beträffande frågan vem rätt att väcka talan om ompröv-
ning bör tillkomma ifrågasätter *vattenrättsdomaren i Norrbygdens
vattendomstol* rättmätigheten av att bygdeintressena hålles under förmynd-
erskap av ett centralt organ. Det kunde ifrågasättas om icke bygdeintres-
sena borde beredas möjlighet att jämväl själva föra talan, eventuellt genom
ett av länsstyrelse utsett ortsombud. Vid mera omfattande skador å fisket
komme allmänna och enskilda fiskeintressen ofta att bli mer eller mindre
invävda i varandra. Även *länsstyrelsen i Jämtlands län* samt *Svenska fiske-
vårdsförbundet* ifrågasätter om icke bygdeintressena borde beredas möjlig-
het att själva föra talan enligt 2 kap. 8 § andra stycket i den föreslagna ly-
delsen. *Vattenrättsdomaren i Mellanbygdens vattendomstol* ifrågasätter, hu-
ruvida icke befogenheten att väcka talan om omprövning borde anförtros
fiskeristyrelsen såsom det centrala och sakkunniga organet inom området.

De sakkunnigas förslag om retroaktiv verkan av de nya be-
stämmelserna om omprövningsrätt har väckt betänkligheter
hos *vattenöverdomstolen*, *Svenska vattenkraftföreningen*, *Västernorrlands*
och *Jämtlands läns handelskammare* samt *Uddeholms Aktiebolag*.

Departementschefen. Departementschefen uttalar bl. a.: De sakkunnigas
förslag innebär i förhållande till gällande rätts bestämmelser en ytterligare
uppmjukning av rättskraften beträffande sådana beslut, som meddelas rö-
rande fiskets skyddande. Därest vidtagna anordningar eller meddelade före-
skrifter visar sig vara mindre tjänliga, skall det sålunda vara möjligt att
meddela ändrade bestämmelser, dock under iakttagande av att tredje mans
rätt ej får förnärmas och att byggnadens ägare ej får åsamkas väsentlig
kostnad eller olägenhet utöver vad förut blivit honom ålagt.

De skäl som de sakkunniga anfört för en ytterligare begränsning av
rättskraften, när det gäller beslut rörande fiskets skyddande, synes mig
övertygande. Även efter deldomssystemets lagfästande torde kvarstå ett be-
hov att kunna jämka en gång meddelade föreskrifter, bl. a. för att få till
stånd en önskvärd anpassning till utvecklingen på fiskeriforskningens och
fiskevårdens område.

Departementschefen avvisar tanken på en vidsträcktare omprövningsrätt
än de sakkunniga föreslagit samt anför bl. a. följande: Företagaren har ett
berättigat intresse av att få åtminstone den ungefärliga omfattningen av sina
förpliktelser fastställd för framtiden. Jag anser sålunda att man bör upprätt-
hålla den av de sakkunniga föreslagna begränsningen, att företagaren vid den
förnyade prövningen ej må åläggas förpliktelser, som för honom medför vä-
sentlig kostnad eller olägenhet utöver vad förut blivit honom ålagt. Vad som
i detta sammanhang bör förstås med uttrycket »väsentlig» får bedömas
av rättstillämpningen i varje särskilt fall. I detta sammanhang må även
med anledning av ett remissuttalande anmärkas, att det uppenbarligen ej

är avsett att den föreslagna möjligheten till omprövning skall innebära någon inskränkning i den talerätt som föreligger enligt 2 kap. 24 § vattenlagen.

Från den angivna grundsatsen om en begränsning av de skyldigheter, som vid omprövningen må åläggas byggnadens ägare, torde emellertid ett undantag böra göras, nämligen beträffande sådan årlig avgift, som enligt 2 kap. 8 § understundom ålägges byggnadens ägare i stället för direkta kompensationsåtgärder. Dylik avgift bör vid förändring i penningvärdet kunna återställas till sitt realvärde, även om därigenom företagaren skulle åsamkas väsentlig kostnad eller olägenhet utöver vad förut ålagts honom. Begränsningen bör sålunda gälla endast i vad avser en höjning av själva realförpliktelsen. Även i fråga om årliga avgifter enligt 2 kap. 10 § torde möjlighet till omprövning för återställande av realvärdet nu böra införas.

Under remissbehandlingen har anmärkts, att ett särskilt omprövningsförfarande beträffande årliga avgiftsbelopp skulle bli kostsamt och omständligt. Den tanken har framförts, att omprövningen skulle förenklas på så sätt att i lagen stadgas skyldighet för byggnadens ägare att i framtiden underkasta sig viss generell höjning, som med hänsyn till penningvärdets förändringar beträffande alla avgifter fastställs av Kungl. Maj:t och riksdagen. En individuell prövning synes mig dock vara att föredraga. Det torde få antagas, att begäran om omprövning av avgiftsbelopp ofta kommer att kombineras med en talan om ändrade föreskrifter i övrigt rörande fiskets skyddande. Jag förutsätter också att rätten att begära justering av avgiftsbelopp, vilken såsom framgår av det följande är avsedd att tillkomma — förutom byggnadens ägare — endast kammarkollegiet, icke kommer att utnyttjas beträffande mindre avgifter, där de jämkningar som kan komma i fråga blir utan nämnvärd betydelse för det allmänna fiskeintresset.

Möjligheten att föra talan om förnyad prövning av föreskrifter till skydd för fisket synes böra stå öppen så att talan kan väckas när helst anledning därtill förekommer. Efter mönster av vad som gäller beträffande regleringsavgifter enligt 4 kap. vattenlagen bör emellertid talan som avser omprövning av avgiftsbelopp, enligt 2 kap. 10 § få väckas blott vart tjugonde år, varvid dock bör göras det förbehållet, att frågan om avgiftens storlek oberoende av denna periodberäkning får upptagas i samband med att talan väckes om ändrade föreskrifter till skydd för fisket enligt 2 kap. 8 §. I överensstämmelse med vad de sakkunniga föreslagit bör det nämligen vara tillåtet att vidtaga en ändring i gränsdragningen mellan lokalt bundna åtgärder enligt 2 kap. 8 § och avgiftsskyldighet enligt 2 kap. 10 §.

Det ligger i sakens natur att vid omprövning av fiskeavgift enligt 2 kap. 10 § — vare sig den sker i samband med förnyad prövning av föreskrifter enligt 2 kap. 8 § eller det gäller den periodiska omprövningen — måste iakttagas att avgiften ej må höjas utöver maximum av föreskriven latitud.

De sakkunniga har ansett, att talan om ändring av föreskrifter enligt 2 kap. 8 § bör få väckas endast av den centrala myndighet, kammarkollegiet, som eljest för det allmänna talan i vattenmål. Beträffande årliga avgifter har i förslaget även byggnadens ägare upptagits såsom taleberättigad. Den

föreslagna ordningen har väckt kritik på några håll i remissyttrandena. Dels har ifrågasatts huruvida kammarkollegiet vore lämpat att vid omprövningsförfarandet företräda det allmänna fiskeintresset, dels har förordats en utsträckning av talerätten på så sätt att även bygdeintresset tillerkändes rätt att väcka talan, dels slutligen har föreslagits att byggnadens ägare skulle upptagas såsom taleberättigad ej blott såvitt angår årliga avgifter utan även beträffande omprövningsrätten överhuvud.

Vad angår den förstnämnda anmärkningen har såsom alternativ angivits fiskeristyrelsen. Det är emellertid mindre lämpligt att fiskeristyrelsen eller ett i denna ingående organ direkt intager ställning såsom part i vattenmål. Jag vill därför biträda de sakkunnigas förslag i denna del. Ej heller har jag funnit nödvändigt att talerätten utsträcker till att omfatta representanter för bygdeintresset. Därest orsborna anser skäl föreligga till revision av de föreskrifter till skydd för fisket som gäller beträffande en vattenbyggnad, kan anmälan därom göras till kammarkollegiet, som efter samråd med vederbörande fiskerimyndigheter får taga ställning till huruvida framställning bör göras till vattendomstolen. Den tredje anmärkningen är närmast av redaktionell natur. Såsom förut utvecklats anses byggnadens ägare redan enligt gällande rätt ha vissa möjligheter att påkalla jämkningar i äldre beslut. Till förebyggande av missförstånd torde emellertid uttryckligen böra angivas, att byggnadens ägare är berättigad att föra talan i samma utsträckning som kammarkollegiet.

I likhet med de sakkunniga anser jag lämpligast att handläggningen av frågor rörande omprövning sker i form av ansökningsmål.

Frågan om gäldandet av de med omprövningsförfarandet förenade kostnaderna har upptagits av vattenöverdomstolen och vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol. Enligt 11 kap. 65 § vattenlagen åligger det i ansökningsmål i princip sökanden att svara för såväl egna som motpartens kostnader. Därest talan om omprövning såsom jag föreslagit kommer att handläggas efter ansökan, blir resultatet att kostnaderna för förfarandet i regel drabbar det allmänna. De båda angivna remissmyndigheterna har funnit detta mindre tillfredsställande. Jag kan för min del ej ansluta mig till denna åsikt. Det synes skäligt att det allmänna i princip får bära de kostnader, som är förenade med en av det allmänna påkallad revision av tidigare beslut. Jag vill emellertid framhålla, att mål av denna beskaffenhet understundom torde kunna på sätt och vis anses såsom en fortsättning av det ursprungliga ansökningsmålet. Liknande är fallet bl. a. med vissa mål angående tillämpning av 4 kap. vattenlagen. I sådana mål har i praxis frågan om fördelningen av rättegångskostnaderna ibland lösts på sådant sätt, att parterna fått vidkännas envar sina kostnader (se NJA 1940 s. 245 och 255). Det torde ej vara uteslutet att vid tillämpningen av det nu föreslagna omprövningsförfarandet någon gång kan anses föreligga så nära samband med det ursprungliga ansökningsmålet, att ett dylikt förfaringsätt är motiverat.

Det har omvittnats att åtskilliga av de föreskrifter i avseende å fisket

som gäller beträffande nu befintliga kraftanläggningar och vattenregleringsföretag är föråldrade och i behov av revision. För att det skall bli möjligt att få till stånd mera ändamålsenliga föreskrifter för dessa äldre anläggningar har de sakkunniga föreslagit att de nya bestämmelserna om omprövningsrätt skall få tillämpas å anläggningar, som tillkommit före bestämmelsernas ikraftträdande. Mot detta förslag har vid remissbehandlingen från ett par håll framkommit invändningar av principiell natur. De framförda invändningarna synes mig ej ha så stor tyngd, såvitt den nya lagstiftningen innebär, att byggnadens ägare må åläggas skyldigheter, som ej innebär väsentlig kostnad eller olägenhet utöver vad förut ålagts honom. Något tveksammare ställer sig frågan beträffande möjligheten till omräkning av avgifter för återställande av realvärdet. Den svenska rättsordningen har hittills ställt sig principiellt avvisande till en uppräknings av redan fastställda penningförpliktelser, som genom ändring av penningvärdet fått ett försämrat realvärde. I samband med den betydande förändring av penningvärdet som på senare tid ägt rum har emellertid frågan om hållbarheten i alla lägen av denna grundsats blivit föremål för diskussion. Jag vill erinra om att vid 1952 års riksdag har antagits en särskild lagstiftning, som bl. a. med hänsyn till penningvärdets fall tillåter en höjning av vissa underhållsbidrag, som tidigare ej kunnat jämkas uppåt. Även på det nu förevarande området synes speciella skäl tala för en uppräknings. Förutom att här ifrågasättande avgifter har till ändamål att främja ett viktigt allmänt intresse må framhållas, att avgiftsskyldigheten är avsedd att bestå så länge företaget upprätthålles och alltså i regel icke kan beräknas bli avvecklad under överskådlig framtid. Det kan medföra orimliga konsekvenser att hålla dylika för all framtid bestående penningförpliktelser oberoende av utvecklingen på penningväsendets område. Beträffande avgifterna enligt 2 kap. 8 § är därjämte att märka, att avgiftsskyldigheten utgör ett av praktiska skäl tillämpat surrogat för ett åläggande, som normalt borde ha formen av en realförpliktelse. Jag anser av de anförda skälen att även äldre avgifter bör få omprövas för anpassning till förändringar i penningvärdet.

I enlighet med de sakkunnigas förslag bör meddelas en särskild övergångsbestämmelse av innebörd, att skyldighet att gälda avgift enligt 2 kap. 10 § nya lydelsen ej må åläggas i fråga om byggnad, som tillkommit eller till vilken tillstånd meddelats före nya lagens ikraftträdande, därest byggnaden är så beskaffad, att enligt den förut gällande lydelsen avgift ej skolat utgå. Denna övergångsregel gäller uppenbarligen även byggnad av nämnda beskaffenhet, vilken tillkommit före vattenlagen.

Såsom jag tidigare anmärkt ligger det i sakens natur, att vid omprövning av fiskeavgift enligt 2 kap. 10 § måste iakttagas att avgiften ej må höjas utöver maximum av latituden. Denna grundsats bör givetvis också gälla vid omprövning av avgift, som fastställts före den nya lagstiftningens ikraftträdande, och det synes utan särskild övergångsbestämmelse klart att maximum därvid bestämmas av den enligt nya lydelsen gällande latituden.

Motionerna. Såvitt angår nu förevarande avsnitt anföres i motionerna, att man — som vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol uttalat i sitt remissyttrande — kan »ifrågasätta rättmätigheten av att bygdeintressena hållas under förmynderskap av ett centralt organ». I varje fall, fortsätter motionärerna, bör rätt att påkalla omprövning av dom tillkomma även bygdeintresset i de fall, då det gäller avgifter eller åtgärder jämlikt 2 kap. 8 §. Kostnaderna för omprövningsförfarandet bör gäldas av sökandeföretaget.

IV. Rensningar och förbättringar i allmän flottled.

Gällande bestämmelser. I 6 kap. 20 § vattenlagen stadgas, att flottningsförening, som vill vidtaga anläggning eller åtgärd för flottledens utvidgande eller förbättrande, skall, om sannolika skäl äro, att allmän eller enskild rätt därav förnäras, före arbetets påbörjande inhämta vattendomstolens besked, huruvida och under vilka villkor arbetet må utföras. Även om vattendomstolens prövning ej erfordras, må sådan prövning påkallas till beredande av trygghet för framtiden. Har anläggning eller åtgärd vidtagits utan föregången prövning, är det flottningsföreningen obetaget att sedermera söka domstolens godkännande därav. Lagrummet stadgar vidare, att flottningsföreningen, där anläggning eller åtgärd vidtagits utan föregången prövning, är bevisningsskyldig i avseende å de före arbetets utförande rådande förhållandena i vattnet. Emellertid gäller, enligt 6 kap. 26 §, vissa särskilda regler beträffande rensning, som med hänsyn till flottningsens behöriga ombesörjande är av nöden för bibehållande av vattnets djup eller läge i allmän flottled. Sådan rensning äger flottningsföreningen verkställa utan vattendomstolens prövning; dock skall markens ägare i förväg underrättas om rensningen. Därest emellertid föreningen vill hos vattendomstolen påkalla prövning av arbetets laglighet, skall om sådan prövning gälla vad som stadgats angående allmän flottleds utvidgande och förbättrande. Har prövning av vattendomstol ej ägt rum, gäller även här regeln, att flottningsföreningen är bevisningsskyldig i avseende å de före arbetets utförande rådande förhållandena i vattendraget.

De sakkunniga. De sakkunniga anför, att det påtalats att fisket ofta ej bereddades compensation eller tillräcklig sådan i samband med att enstaka rensningar och förbättringar i flottlederna, speciellt bivattnen, verkställdes. De klagomål som i det omförmälda hänseendet framkommit från fiskeintressets sida torde till viss del sammanhånga med att det i 6 kap. 26 § anvisade förfarandet kommit till användning även i sådana fall, då det ej vore fråga om rensning i den i lagrummet använda bemärkelsen utan om verklig förändring av vattendragets struktur, t. ex. borttagande av för flottningen hinderliga stenar. Då det på grund av den stora omfattning, vari dylika smärre förbättringsarbeten måste utföras, vore praktiskt svärgenomförbart att i varje särskilt fall i förväg påkalla vattendomstolens prövning, vore det i viss

mån förstaeligt, att vederbörande flottningföreningar därvid understundom, ehuru vattendomstolens besked bort inhämtas, begagnat sig av det förenklade förfarande som erbjödes enligt 6 kap. 26 §. Någon uppmjukning av bestämmelserna för legalisering av den praxis i detta hänseende, som på sina håll utbildat sig, syntes väl ej böra komma i fråga. Emellertid torde ett effektivare skydd kunna beredas fisket, om i lagen infördes stadgande att vederbörande representant för det allmänna fiskeintresset skulle få förhandsbesked om arbetet. Sålunda borde statens fiskeritjänsteman alltid i förväg underrättas om sådana arbeten, som avsåges i 6 kap. 26 §, och även då det gällde egentliga förbättringsarbeten borde han, då vattendomstolens besked ej inhämtades före arbetets utförande, erhålla förhandsmeddelande, såvida det ej vore uppenbart, att fiske ej kunde skadas av åtgärden.

Detta innebure intet eftergivande av det i 6 kap. 20 § uppställda kravet på förprovning av vattendomstol i vissa fall och ej heller någon lindring av den flottningföreningen, då förprovning av vattendomstol ej ägt rum, åliggande bevisningsskyldigheten beträffande förhållandena före arbetets utförande.

Yttrandena. I några yttranden påkallas en skärpning av de sakkunnigas förslag till förmån för fiskeintresset. Andra yttranden åter går i avstyrkande riktning.

Ljusnans flottningförening avstyrker sålunda förslaget till ändring av 6 kap. 20 §.

Lule m. fl. älvars flottningförening, Ume älvs flottningförening ävensom *Klarälvens flottningförening* med instämmande av *länsstyrelsen i Värmlands län* avstyrker förslaget till ändring av 6 kap. 26 §. *Lule m. fl. älvars flottningförening* framhåller att det föreslagna förfarandet vore praktiskt ogenomförbart med hänsyn till den stora mängd rensningar och smärre förbättringar som måste genomföras i en flottled.

Departementschefen. Departementschefen anför bl. a.: Det är tydligt att frågan om skydd åt fisket i samband med rensningar och förbättringar i flottleder är av ganska komplicerad natur. Å ena sidan måste tillses att fiskets skydd ej eftersättes, medan å andra sidan alltför besvärliga hinder för flottningsarbetets bedrivande ej får uppställas. Emellertid synes mig det av de sakkunniga förordade förfarandet vara ägnat att medverka till en tillfredsställande lösning av hithörande frågor. Det är att märka att fiskeritjänstemannen icke kan med bindande verkan föreskriva villkor för arbetets utförande. Vidare vill jag framhålla att underrättelseplikt ej kan anses föreligga beträffande rent rutinmässiga smärre åtgärder som årligen ingår i flottningsarbetet. Den skada för fisket som kan uppkomma av dylika åtgärder får beaktas vid provning — i samband med flottledens inrättande eller sedermera — av frågan om fiskeavgift enligt 6 kap. 9 § eller om åtgärder i övrigt till skydd för fisket såvitt angår flottleden i dess helhet. Någon skarp gräns mellan åtgärder av det ena eller andra slaget kan givetvis ej dragas. De praktiska erfarenheterna på olika håll får giva ledning för bedömandet.

Jag är således beredd att biträda sakkunnigförslaget i denna del. Med hänsyn bl. a. till att förfarandet, rätt tillämpat, är till fördel även för de flottande anser jag att underlåtenhet att iakttaga förfarandet ej bör kriminaliseras. Jag har även trots framförda invändningar bibehållit den i det föreslagna tillägget till 6 kap. 20 § gjorda reservationen »såframt det icke är uppenbart, att fiske ej kan skadas». Reservationen är befogad med tanke på att åtskilliga arbeten av ifrågavarande art ej alls eller i mycket ringa grad berör vattenförhållandena.

Motionerna. I motionerna uttalas, att den flottande vid rensning av det slag, som avses i 6 kap. 20 och 26 §§, alltid bör vara skyldig att underrätta såväl mark- och fiskerättsägare som länets och statens fiskeritjänstemän. I övrigt bör flottningsförening även vara skyldig att förete plan för arbetena samt summarisk utredning med uppgifter om dels vattnets tidigare djup och läge, dels orsaken till eventuella förändringar.

V. Efterlevnaden av meddelade föreskrifter.

Gällande bestämmelser. I 13 kap. vattenlagen finns regler rörande besiktning och handräckning samt ansvarsbestämmelser. 1 § stadgar, att vatten- domstol resp. synemän, när skäl därtill är, äger meddela föreskrift om besiktning av medgivna arbeten efter deras slutförande. Besiktningen skall bekostas av vederbörande företagare. Om någon, vars rätt är beroende av annan tillhörig byggnad i vatten, anser att byggnaden icke tillkommit i laga ordning eller icke är av laga beskaffenhet, äger han påkalla besiktning, 3 §. Även byggnadens ägare själv kan, jämlikt 4 §, begära besiktning.

Om någon bygger i vatten utan föregången prövning i laga ordning, trots att sådan prövning uppenbarligen bort äga rum, kan överexekutor enligt 8 § i 13 kap. förbjuda arbetets fortsättande och förordna om handräckning till rättelse i vad olagligen skett. Detsamma gäller, om tillstånd till byggnaden visserligen erhållits men från tillståndet göres avvikelser, vilka ej uppenbarligen är sådana, att varken allmän eller enskild rätt kränkes. Handräckning kan även, enligt 9 §, äga rum i det fall, att bestämmelser rörande hushållning med och framsläppande av vatten, som finns i vattenlagen eller meddelats av domstol eller annan myndighet, icke iakttages och rättelse ej följer efter det tillsägelse skett.

De nu nämnda överträdelsena medför även straffpåföljd enligt bestämmelser i 11—13 §§. Straffet är dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Särskild straffbestämmelse meddelas i 14 § för förstörelse av vattenmärke m. m.

För möjliggörande av kontroll över handhavandet av vattenhushållningen vid byggnad i vatten stadgas i 14 kap. 6 §, att den, vars rätt är beroende av hushållning med vattnet vid annan tillhörig byggnad, ej må förvägras tillträde till ställe, där vattenmärke (vattenståndsmätare, pegel) är utsatt,

eller att taga del av anteckningar, som det ålagts byggnadens ägare att hålla över gjorda iakttagelser rörande vattenstånd eller vattnets avrinning. Samma rätt tillkommer enligt lagrummet allmän åklagare samt tjänsteman vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

De sakkunniga. De sakkunniga yttrar, att i stort sett nog kunde sägas att föreskrifter, som gäves i samband med tillståndsbeslut angående byggande i vatten och flottning, lojalt bleve efterföljda. Särskilt vid mindre anläggningar hade det dock understundom förekommit att till skydd för fisket avsedda anordningar ej blivit utförda och underhållna på föreskrivet sätt. Härav hade på sina ställen fisket lidit allvarligt men. Det vore även rent principiellt otillfredsställande, att förpliktelser, som av domstol ålagts parter, på detta sätt kunde åsidosättas. Den som överträdde givna föreskrifter utsatte sig i vissa fall för straffansvar, varjämte handräckning kunde påkallas. Den kontroll som vore erforderlig för att straff- och handräckningsbestämmelserna skulle ha den avsedda effekten borde emellertid ej begränsas till sådan besiktning efter byggnadsarbetets avslutande, som enligt bestämmelserna i 13 kap. kunde äga rum, utan det vore önskvärt med en fortlöpande kontroll genom fiskeritjänsteman. Sådan tillsyn på vederbörande ägares bekostnad torde visserligen kunna i viss omfattning åstadkommas genom begagnande av förfarandet enligt 13 kap. 3 §; detta bleve dock alltför omständligt. I praxis hade frågan hittills lösts på sådant sätt, att lantbruksstyrelsen (fiskeristyrelsen) begärt och erhållit tilldelning av avgiftsmedel enligt 2 kap. 10 § för bekostande av kontroll, varjämte i några fall förekommit att vattendomstolen i sitt tillståndsbeslut meddelat bestämmelser om skyldighet för ägaren att bekosta fortlöpande kontroll å efterlevnaden av ålagda skyldigheter.

De sakkunniga diskuterar här efter vilka olika möjligheter till anordnande av kontrollverksamheten som förefinnes. De föreslår att i 14 kap. 6 § införes ett stadgande om att statens fiskeritjänsteman ävensom av länsstyrelsen eller fiskeristyrelsen förordnad fisketillsynsman skall beredas tillfälle att utöva tillsyn över fullgörandet av föreskrifter till skydd för fisket.

Yttrandena. Länsstyrelsen i Kronobergs län anser påkallat, att underlåtenhet att utföra föreskriven anordning till skydd för fisket straffbelägges. Vidare föreslår denna länsstyrelse, att även hushållningssällskapens fiskeritjänstemän upptages i det föreslagna stadgandet i 14 kap. 6 § vattenlagen.

Departementschefen. Departementschefen anför bl. a.: I 14 kap. 6 § bör i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag införas stadgande om skyldighet för företagare att underkasta sig kontroll över fullgörandet av föreskrifter till skydd för fisket. Stadgandet bör gälla kontroll av statens fiskeritjänsteman, fiskeritjänsteman vid hushållningssällskap (länsfiskeritjänsteman) samt av länsstyrelsen eller fiskeristyrelsen förordnad fisketillsynsman.

Med anledning av vad ett par remissmyndigheter anfört vill jag förorda

en ändring av straffbestämmelsen i 13 kap. 12 § första stycket vattenlagen. Underlåtenhet att, efter erhållet medgivande till byggande i vatten m. m., utföra föreskriven anordning eller åtgärd till förebyggande av skada, t. ex. utsättande av fiskyngel, torde för närvarande ej föranleda ansvarspåföljd, enär nämnda lagrum enligt ordalydelsen endast avser avvikelser från beslutet rörande själva arbetets verkställande. Denna begränsning av stadgandets räckvidd bör borttagas, så att det står klart att även underlåtenhet av berörda beskaften är kriminaliserad.

VI. Vissa processuella frågor.

Gällande bestämmelser. I 11 kap. 43 § vattenlagen meddelas vissa regler om vattenrättsdomarens och vattendomstolens befattning med bevisningen i ansökningsmål. Sålunda stadgas att vattenrättsdomaren, där så erfordras för att målet vid vattendomstolens sammanträde skall kunna slutföras i ett sammanhang, äger förordna bl. a. om inhämtande av yttrande av sakkunnig. Särskilda regler har även, i 11 kap. 45 §, meddelats för det fall att för bedömning av målet erfordras »särskild teknisk utredning eller vidlyftigare värdering». I sådant fall kan vattenrättsdomaren (enligt paragrafens 1 mom.) uppdraga åt sakkunnig att efter förberedande undersökning avgiva utlåtande i målet. Om tiden för företagande av sådan undersökning skall meddelande lämnas vattenrättsdomaren, som i den för kallelser till parterna bestämda ordningen underrättar dem därom.

Emellertid innehåller vattenlagen även speciella regler angående de åtgärder som skall vidtagas för utredning av ett ifrågasatt företags verkningar å det allmänna fiskeintresset. I 11 kap. 36 § föreskrives sålunda att, då ansökningshandlingarna till vattenrättsdomaren, denne skall översända ett exemplar av ansökningshandlingarna till fiskeristyrelsen. Om denna finner uppenbart, att »fiskens upp- och nedgång eller eljest fiskeriintresse» icke kan röna inverkan av företaget, skall meddelande härom lämnas vattenrättsdomaren. I annat fall skall styrelsen förordna fiskeritjänsteman att till vattenrättsdomaren avgiva yttrande, »huruvida fiskerinäring av betydelse kan genom företaget lida väsentligt förfång, så ock vilka särskilda åtgärder utöver vad sökanden må hava föreslagit kunna erfordras till skydd för fisket». Ofta kan emellertid yttrande ej avgivas utan att undersökning på platsen äger rum. Om den av fiskeristyrelsen förordnade finner att sådan undersökning måste äga rum, skall han, enligt tredje stycket i 11 kap. 36 §, anmäla förhållandet till vattenrättsdomaren, som då har att förordna honom eller eventuellt annan av fiskeristyrelsen föreslagen fiskeritjänsteman att åt vattendomstolen verkställa undersökning och avgiva utlåtande enligt 11 kap. 45 § vattenlagen.

De sakkunniga. De sakkunniga har upptagit en fråga om ändring i visst hänseende av det i 11 kap. 45 § stadgade förfarandet. Enligt vad som fram-

hållits från fiskeritjänstemannahåll vore detta förfarande vid vissa enklare fiskeundersökningar onödigt tyngande. Ofta hade fiskeritjänstemannen ej behov av att göra någon mera ingående undersökning men behövde dock resa till platsen för att orientera sig. Ett sådant besök på platsen borde kunna äga rum mera formlöst utan att behöva planeras lång tid i förväg. Besöket kunde då ske å passande tid i samband med andra förrättningar i närheten. Härigenom skulle mycken onödig tidsspilla undvikas. De sakkunniga anför härom: Det synes beträffande undersökning enligt 11 kap. 45 § 1 mom. kunna stadgas, att underrättelse till parterna skall ske, där så finnes erforderligt med hänsyn till målets beskaffenhet eller ändamålet med undersökningen. Det tillkommer då vattenrättsdomaren att taga ställning till huruvida undersökningen skall anses vara av den art att parterna bör beredas tillfälle att närvara.

Yttrandena. En avvisande hållning till förslaget om förenkling av förfarandet vid sakkunnigundersökning enligt 11 kap. 45 § 1 mom. intages av *vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol*. Han framhåller att man tidigare vid Norrbygdens vattendomstol försökt att tillämpa mindre stränga krav på offentlighet, vartill komme att vederbörande sakkunniga själva tidigare icke alltid så noga iakttagit de föreskrifter som givits i syfte att underätta sakägarna om tid och plats för undersökningen. Dessa försök hade emellertid icke alls slagit väl ut. För att på ett enkelt sätt få erforderliga uppgifter rörande företaget och dess verkningar tedde det sig naturligt för de sakkunniga att hänvända sig till sökandena, vilka i sin tur vanligen hade stort intresse av att få till stånd ett samarbete med de sakkunniga. Ett sådant samarbete mellan sökandena och den sakkunnige ledde lätt till att den sakkunnige icke finge någon kontakt alls eller i varje fall mycket otillräcklig kontakt med en stor del av de sakägare, vilkas olägenheter till följd av företaget skulle utredas.

Departementschefen. Departementschefen anför bl. a. följande: De sakkunnigas förslag om ändring beträffande det i 11 kap. 45 § stadgade förfarandet synes befogat. Såsom understrukits av vattenrättsdomaren i Norrbygdens vattendomstol bör vederbörande sakkunniga i regel utföra sina undersökningar i kontakt ej blott med sökanden utan även med sakägarna. En förenklad ordning bör emellertid kunna tillämpas vid rena rutinundersökningar rörande anläggningar av mindre ingripande beskaffenhet eller då eljest ett i förväg kungjort sammanträde med sakägarna ej har någon funktion att fylla.

Lagrådet har lämnat de i propositionen föreslagna lagändringarna utan erinran.

Utskottet.

I propositionen beröres till en början frågan, huruvida de i 2 kap. 3 § vattenlagen stadgade *förutsättningarna för tillstånd att bygga i vatten* kan anses ta erforderlig hänsyn till fiskets intressen. Frågan har i hög grad aktualiserats genom den mycket omfattande utbyggnadsverksamhet för exploatering av vattenkraften, som för närvarande pågår i våra vattendrag. Denna verksamhet har skapat flera problem av stor räckvidd. Särskilt oroad är utvecklingen för vandringsfisken, i synnerhet laxen, som utsatts för stora, på många håll förödande skadeverkningar. Emellertid är det uppenbart, att kraftförsörjningens tillgodoseende är ett samhällsintresse av sådan vikt, att utbyggnad av vattendragen i stor utsträckning måste tillåtas, även i fall där fisket därigenom lider förfång. Reglerna i 2 kap. 3 § vattenlagen synes vara väl avvägda och gör det möjligt att vid tillståndsprovningen ta skälig hänsyn även till fiskets intressen. Utskottet ansluter sig därför till departementschefens ståndpunkt, att tillräckligt starka skäl för lagändring på denna punkt icke föreligger. Med hänsyn till den omfattning utbyggnadsverksamheten erhållit kan utskottet emellertid icke underlåta att ge uttryck för sin oro för laxfiskets fortsatta bestånd. Det synes påkallat att understryka angelägenheten av att vid lagrummets tillämpning all tillbörlig hänsyn tages till fiskets intressen. Vid uppskattningen av den skada byggande i vatten kan väntas förorsaka fisket synes icke alltid tillräcklig hänsyn ha tagits till skadeverkningarna på det av fiskbeståndet i vattendraget beroende kust- och havsfisket. I detta sammanhang kan ifrågasättas, om icke på något sätt skydd borde beredas för några laxförande vattendrag, särskilt i sådana fall, där den uttagbara vattenkraften är av mindre betydelse för landets kraftförsörjning i dess helhet.

Vad som av såväl de sakkunniga som departementschefen framhållits därom, att även andra ingrepp än kraftverksbyggen kan skada fisket, vill utskottet understryka. Särskilt kan det i detta sammanhang vara anledning att fästa uppmärksamheten på de vattenföroreningar, som orsakas av spill- och avloppsvatten från industrier och samhällen.

I de fall, där tillstånd till byggande lämnas, är det — såsom departementschefen framhåller — i hög grad angeläget att fisket i den mån det är möjligt skyddas och bevaras trots utbyggnaden av vattendragen. Ansträngningarna bör inriktas på att motverka skadorna icke blott genom ersättning i pengar utan framför allt genom positiva åtgärder för fiskets bevarande såväl i de vattendrag, där byggande sker, som i havet. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt problemet att planera och utföra byggandet så, att vandringsfiskens naturliga miljöbetingelser, särskilt dess möjligheter till lek och vandring, i görligaste mån bevaras. Laxodlingsanstalter synes också kunna inrättas i större omfattning än hittills skett. Möjligen kan det därvid komma att visa sig lämpligast med dammar och andra anläggningar för uppfödning av laxyngel till utvandringsstorlek. I fråga om de skade-

verkningar, som byggande i ett vattendrag förorsakar kust- och havsfisket, bör vidare beaktas möjligheten att motverka skadorna genom åtgärder, ägnade att öka fiskbeståndet i ett annat vattendrag.

I fråga om *de föreslagna ändringarna i 2 kap. 10 § vattenlagen* tillstyrker utskottet förslaget. Vad i motionerna I: 347 och II: 458 anförts till stöd för åsikten att särskilda tariffer borde stadgas för avgiftsberäkningen vid s. k. korttidsregleringar, finner utskottet visserligen vara mycket beaktansvärt. De i motionerna föreslagna reglerna synes emellertid vara väl invecklade. Härtill kommer att domstolarna torde ha möjlighet att även med de i propositionen föreslagna reglerna komma till rätta med problemet om avgifternas bestämmande vid korttidsregleringar. Skulle avgiften enligt 2 kap. 10 § även med utnyttjande av den övre delen av skalan uppenbarligen bli för låg, torde nämligen, såsom departementschefen framhållit, detta förhållande kunna beaktas vid fastställande av företagarens skyldigheter enligt 2 kap. 8 §.

Departementschefen har även upptagit frågan om *användningen av avgiftsbelopp, som inflyter enligt 2 kap. 10 §*. Han framhåller därvid, att det ej synes ändamålsenligt att denna fråga närmare regleras i lagen, men uttalar som sin uppfattning, att det ej borde föreligga något hinder mot att dylika avgifter användes till befrämjande icke blott, såsom nu sker, av sötvattensfisket utan även av kust- och havsfisket. I motionerna har å andra sidan hemställts, att riksdagen måtte uttala, att de ifrågavarande avgifterna bör i större utsträckning än hittills disponeras för lokala åtgärder i de genom vederbörande vattenregleringsföretag skadelidande bygderna samt att de må användas till befrämjande av kust- och havsfisket endast i den mån angelägna lokala åtgärder därigenom icke eftersättes i de bygder, där avgifterna utdömts och inbetalats.

Enligt vad utskottet inhämtat torde för närvarande omkring hälften av avgiftsmedlen användas till forsknings- och försöksverksamhet på sötvattensfiskets område samt återstående hälften till lokala åtgärder för att främja detta fiske. Vid fördelningen av anslagen till de lokala åtgärderna beaktas dessas angelägenhetsgrad; däremot tas ingen hänsyn till om avgiftsmedlen härrör från den bygd, där åtgärden avses skola vidtagas. Utskottet har intet att erinra mot att avgiftsmedlen hädanefter användes även för att främja kust- och havsfisket, dock endast såvitt detta avser vandringsfisk, samt vill i detta sammanhang framhålla, att man vid bedömningen av frågor om stödåtgärder åt fisket bör betrakta fisket i vattendragen samt fisket vid kusten och i havet som en enhet. Det torde över huvud i nuvarande läge vara mest angeläget med åtgärder till skydd för vandringsfisken. Dessutom erfordras emellertid åtgärder för att bevara det stationära fisket i vattendragen och sjöarna. Vid fördelningen av medel till de lokala åtgärderna synes det rimligt, att de bygder, från vilka avgifter influtit, i första hand tillgodoses.

Vad i propositionen föreslagits i fråga om *begränsning av rättskraften hos beslut angående skydd för fisket* ger visserligen anledning till principiella betänkligheter, eftersom de nya bestämmelserna föreslås skola i princip tillämpas även beträffande redan meddelade och lagakraftvunna domar. De skäl som i propositionen anförts för förslaget i denna del synes emellertid väga tyngre än dessa betänkligheter. Vad i motionerna uttalats om att jämväl bygdeintressena borde erhålla rätt att påkalla omprövning av dom, åtminstone beträffande åtgärder eller avgifter enligt 2 kap. 8 § vattenlagen, samt att byggnadens ägare därvid borde gälda kostnaderna för omprövningsförfarandet förefaller icke äga den styrka, att någon ändring bör föreslås på denna punkt. Det torde nämligen kunna förväntas, att den myndighet, åt vilken Konungen uppdrager att å det allmännas vägnar föra talan om omprövning, kommer att ta tillbörlig hänsyn till framställningar från bygdeintressena. Utskottet tillstyrker alltså i nu ifrågavarande hänseende vad som i propositionen föreslagits.

De skärpningar, som i propositionen föreslås i fråga om *förutsättningarna för rensningar och förbättringar i allmän flottled*, synes utskottet påkallade. Därutöver bör emellertid enligt utskottets mening beaktas det i motionerna framställda förslaget, att underrättelse enligt 6 kap. 20 och 26 §§ bör tillställas även vederbörande hushållningssällskaps fiskeritjänsteman, länsfiskeritjänstemannen. Detta synes motiverat särskilt därav att statens fiskeritjänstemän är så få och har så stora distrikt, att de knappast torde få tid att i erforderlig utsträckning innan det avsedda arbetet påbörjas besöka arbetsplatsen för de undersökningar, som kan vara önskvärda och lämpliga. Utskottet tillstyrker alltså propositionen i nu förevarande del med den ändringen att underrättelseskyldighet enligt 6 kap. 20 och 26 §§ stadgas även gentemot vederbörande länsfiskeritjänsteman.

I övriga delar har utskottet icke funnit anledning till erinran mot propositionen.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra företagas i det genom propositionen framlagda lagförslaget — måtte för sin del antaga förslaget med den ändringen, att efter orden »statens fiskeritjänsteman» i 6 kap. 20 och 26 §§ insättes, i 20 § orden »ävensom vederbörande länsfiskeritjänsteman» samt i 26 § orden »och vederbörande länsfiskeritjänsteman»;

B. att motionerna I: 347 och II: 458, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet ovan anfört och hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 februari 1954.

På tredje lagutskottets vägnar:
HUGO OSVALD.

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Oswald, Albert Hermansson*, Lindahl, Grym, Ivar Nilzon, Jansson i Hällefors, Ebbe Ohlsson och Georg Carlsson;

från andra kammaren: herrar Nyberg, Levin, Andersson i Dunker, Utbult*, Persson i Appuna, Andersson i Ryggestad, Persson i Tandö och Östlund.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.